

Infodemija u doba pandemije-stavovi studenata

Duvančić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:891627>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Informacijske tehnologije i Nakladništvo

Jelena Duvančić

Infodemija u doba pandemije – stavovi studenata

Diplomski rad

Mentorica: izv.prof.dr.sc. Anita Papić

Osijek, 2021.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Informacijske tehnologije i Nakladništvo

Jelena Duvančić

Infodemija u doba pandemije – stavovi studenata

Diplomski rad

Društvene znanosti, informacijsko – komunikacijske znanosti, informacijski
sustavi i informatologija

Mentorica: izv.prof.dr.sc. Anita Papić

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum 12.10.2020

Jelena Duvančić, 0269075763
ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Cilj ovog rada je istražiti stavove i mišljenja studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera Osijeku o pretjeranim količinama informacija kojima smo izloženi od početka pandemije korona virusa. Svjetska zdravstvena organizacija je epidemiju COVID-19 proglasila pandemijom 11. ožujka 2020. i tada smo, osim borbe protiv navedene pandemije, počeli borbu i s infodemijom. Pretjerana količina informacija, od kojih su većina bile lažne vijesti, je imala veliki utjecaj na cjelokupno svjetsko stanovništvo. Pojam infodemija usko je povezan s pojmom lažnih vijesti s obzirom da je jedan od ciljeva lažnih vijesti objaviti preveliku količinu informacija kako prosječni korisnik ne bi mogao shvatiti da se radi o lažnim vijestima. Vrijeme koje korisnici društvenih mreža provode na društvenim mrežama se povećalo te su time društvene mreže nerijetko postale primarni izvor informacija velikom broju ljudi. Iako postoji veliki broj pozitivnih strana pretraživanja zdravstvenih informacija na internetu kao što su otkrivanje novih postupaka koji mogu pomoći pri liječenju, smanjivanje nepotrebnih odlazaka liječniku, anonimnost pri traženju informacija, ali i dobivanje više informacija nego što im je zdravstveno osoblje pružilo, traženje informacija vezano uz zdravstvene probleme tijekom pandemije je bilo dodatno otežano te je čak dovelo i do smrtnih slučajeva radi lažnih vijesti. Nepotpune informacije, neprovjereni izvori te slaba informacijska pismenost samih korisnika su samo neki od problema koji otežavaju borbu s infodemijom. U ovom se radu stoga prikazuju mišljenja i stavovi studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku o infodemiji vezanoj uz pandemiju korona virusa prikupljeni putem kvantitativne metode online anketnog upitnika i kvalitativne metode sadržajne analize. Studenti u ovom istraživanju se s prevelikom količinom informacija nose tako da smanjuju broj izvora informacija, ali i izloženost temama koje ih ne zanimaju ili se od njih ne osjećaju dobro. Ispitanici se uglavnom osjećaju sposobno prepoznati lažne vijesti i znaju potražiti provjeren i vjerodostojan izvor informacija, iako u većini slučajeva ne prijavljuju lažne vijesti kada ih uoče niti se znaju nositi s velikom količinom informacija. U budućoj praksi radionice o informacijskoj pismenosti bi trebale uključivati i psihološki aspekt infodemije, kao i savjete kako se nositi s prevelikom količinom informacija, korisnih i onih lažnih.

Ključne riječi: infodemija, pandemija, lažne vijesti, korona virus

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pandemija COVID - 19 virusa.....	2
2.2 Lažne vijesti	5
2.3. Borba s infodemijom.....	6
3. Istraživanje.....	7
3.1. Cilj rada.....	7
3.2. Metodologija i instrument	8
3.3. Opis uzorka	9
3.4. Rezultati i rasprava o stavovima studenata prema infodemiji.....	11
4. Zaključak.....	48
Popis korištenih izvora i literature	49
Prilog.....	51

1. Uvod

Od početka pandemije skoro svi aspekti života su se promijenili od načina na koji obavljamo poslove, formalnog obrazovanja, prijevoza, ograničenost kretanja i smanjenje socijalnih kontakata što je izazvalo osjećaj neizvjesnosti i strah od nepoznatog kod velikog broja ljudi. Anksioznost zbog nedostatka znanja i nemogućnosti kontroliranja situacije su najveći razlog pretraživanja informacija tijekom pandemije, ali zbog toga smo i skloniji vjerovati informacijama koje nam pružaju jednostavna rješenja, informacijama od kojih se osjećamo bolje i koje nas ohrabruju, bez obzira jesu li istinite ili ne. Broj korisnika društvenih mreža se povećao tijekom pandemije, kao i količina vremena koju korisnici provode na društvenim mrežama. Iako su lažne vijesti u raznim oblicima dostupne već stoljećima, zahvaljujući društvenim mrežama i aplikacijama za brzu razmjenu poruka su popularnije nego ikada. Zahvaljujući socijalnoj distanci i radu od kuće smo prisiljeni koristiti moderne tehnologije kako bismo komunicirali s bližnjima, ali i obavljali poslove što nas svakodnevno izlaže velikoj količini informacija. Informacije koje se plasiraju nisu uvijek točne i provjerene niti dolaze iz provjerenih izvora, štoviše lažne informacije o pandemiji korona virusa su uglavnom netočne, beskorisne, ali ponekad i štetne. Netočne informacije vezane uz pandemiju mogu dovesti do ometanja rada zdravstvenog sustava, izazvati društvene neprilike koje dovode do nereda, ali mogu imati opasne pa čak i smrtonosne posljedice za ljudsko zdravlje. Izloženost prevelikoj količini informacija te nemogućnost razlikovanja točnih informacija od netočnih je dovelo i do novih problema s mentalnim zdravljem.

Cilj istraživanja u sklopu ovog rada je istražiti stavove studenata o infodemiji vezanoj uz korona virus te prikazati širu sliku okruženja studenata kao i istražiti motive i razloge koje studenti navode kao opravdanje za vjerovanje lažnim vijestima te predložiti moguća rješenja za osvješćivanje studenata o lažnim vijestima.

2. Pandemija COVID - 19 virusa

Riječ pandemija proizlazi od „grčke riječi πανδημία koja znači sav narod, a njeno značenje je širenje neke bolesti na velika prostranstva, tj. na više država, cijeli kontinent ili cijeli svijet.“¹ Dosadašnje pandemije su bile izazvane kugom, kolerom te gripom, a najnovije u 21.stoljeću su bile izazvane svinjskom gripom 2009. godine i COVID-19 virusom 2020. godine. Korona virus (virus SARS-CoV-2) je novi soj virusa koji je uzrokovao Covid-19 pandemiju, a pojavio se u prosincu 2019. godine u Wuhanu u Kini. Svjetska zdravstvena organizacija je epidemiju COVID-19 proglasila pandemijom 11. ožujka 2020.² Virus se proširio na 213 zemalja sa 1,326,860 umrlih na dan 15.11.2020.³

Širenje virusa je uzrokovano kapljičnim prijenosom s čovjeka na čovjeka. „Osим prijenosa s bolesnih ljudi, virus se prenosi i s asimptomatskih bolesnika. Razdoblje inkubacije iznosi do 14 dana nakon izlaganja uzročniku, s prosječnom inkubacijom od četiri do pet dana. Najčešći simptomi bolesti su povišena temperatura, slabost i suhi kašalj.,“⁴ Iako je podrijetlo samog COVID-19 još uvijek nepoznato, ostalim koronavirusima je ustvrđeno podrijetlo. „Koronavirusi su virusi koji cirkuliraju među životinjama, no neki od njih mogu prijeći na ljude. Nakon što prijeđu sa životinje na čovjeka mogu se prenositi među ljudima. Velik broj životinja su nositelji koronavirusa. Na primjer, koronavirus bliskoistočnog respiratornog sindroma (MERS-CoV) potječe od deva dok SARS potječe od cibetke, životinje iz reda zvijeri srodnih mačkama.“⁵

Korona virusom se mogu zaraziti ljudi svih dobnih skupina i zdravstvenih stanja, ali postoje rizične skupine bolesnika. “Općenito starije osobe i osobe s kroničnim bolestima (poput povišenog tlaka, srčanih bolesti, dijabetesa, bolesti jetre i bolesti dišnih puteva) imaju veći

¹ pandemija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=46397> (15.11.2020)

² Svjetska zdravstvena organizacija. URL: WHO: <https://www.who.int/> (15. 11. 2020.)

³ Worldometers. URL: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>? (15.11.2020)

⁴ Skitarelić, Neven, et al. "Covid-19 pandemija: kratki pregled dosadašnjih spoznaja." *Medica Jadertina*, vol. 50, br.1, 2020, str. 6. URL: <https://hrcak.srce.hr/236685> (16.11.2020)

⁵ Koronavirus.hr URL: <https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/cinjenice-o-koronavirusu/55> (19.1.2021)

rizik razvoja težih simptoma zaraznih bolesti.”⁶ Iako na tržištu postoji nekoliko vrsta cjepiva pomoću kojih ljudi mogu razviti otpornost na sam virus, ne postoji lijek ili oblik liječenja kojim bi se moglo liječiti osobu već zaraženu virusom. Dosadašnji pristup je samo liječenje pojedinih kliničkih simptoma (kao na primjer snižavanje visoke tjelesne temperature).

2.1. Pojam infodemije

Svjetska zdravstvena organizacija je u veljači 2020. godine objavila izvješće u kojem su utvrdili da je pandemija COVID-19 uzrokovala infodemiju. „Pojam su definirali kao prekomjernu količinu informacija i točnih i netočnih koja otežava ljudima da pronađu vjerodostojne informacije.“⁷ Infodemija u doba pandemije predstavlja ozbiljan problem za zdravlje s obzirom da su ljudima potrebne pravovremene i provjerene informacije. „Infomanija je iscrpljujuće stanje u kojem je društvo izloženo prevelikom broju informacija. Na osobnoj razini infomanija se odnosi na opsesivnu potrebu da stalno provjeravamo društvene mreže, novosti na internetu i da odmah odgovaramo na poruke i e- mail poruke i da stalno upijamo nove informacije te kako bismo dali smisao neizvjesnosti trenutačnih događaja. Velika pandemija je obično povezana sa infodemijom odnosno brz porast informacija svih vrsta, uključujući tračeve, glasine, nepouzdana informacije, netočne informacije te teorije zavjera.“⁸ „Svjetski Ekonomski Forum je 2018. godine mrežne dezinformacije stavio na popis 10 najvećih globalnih prijetnji.“⁹ Zbog naglog širenja društvenih mreža i zbog toga što je internet postao primarni izvor informacija velikom broju ljudi borba protiv infodemije je otežana. „Bez pristupa svjetskim najpoznatijim društvenim mrežama ili platformama za dijeljenje sadržaja kao što su: YouTube, Facebook, WhatsApp i Twitter, većina stanovnika Kine kao izvor informacija ima tradicionalne državne medije i cenzurirani intranet. Kina ima najveći broj korisnika interneta, otprilike 904 milijuna korisnika.“¹⁰

⁶ Isto. URL: <https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/cinjenice-o-koronavirusu/55> (21.1.2021)

⁷Usp. prema Pan, Shan L, and Sixuan Zhang. “From fighting COVID-19 pandemic to tackling sustainable development goals: An opportunity for responsible information systems research.” *International journal of information management* vol. 55 (2020). URL: <https://europepmc.org/article/med/32836647> (12.11.2020)

⁸Usp. prema Jakovljevic, M., Bjedov, S., Jaksic, N. Jakovljevic, I. (2020). Covid-19 pandemia and public and global mental health from the perspective of global health security. *Psychiatria Danubina*, 32 (1), 6-14. URL: <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.6> (12.11.2020)

⁹Global risk report. URL: <https://reports.weforum.org/global-risks-2018/digital-wildfires/> (18.11.2020)

¹⁰ Prema Rodrigues, Usha M, and Jian Xu. “Regulation of COVID-19 Fake News Infodemic in China and India.” *Media International Australia* vol 177/1 (2020). URL: <https://doi.org/10.1177/1329878X20948202> (12.11.2020)

Provjeravanje istinitosti informacija koje čujemo preko medija, koje dijelimo preko društvenih mreža, pa čak i informacije koje dobivamo od poznanika je bitnije nego ikada, ali je nažalost i teže nego ikada. „Infodemija donosi kaos u pretraživanju informacija, procjeni i dijeljenju informacija, ali i nove tehnologije koje koriste internet dodatno otežavaju pretraživanje podataka. Istraživanje kako se ponašanje pojedinaca pri pretraživanju informacija na internetu mijenja će pomoći pri borbi protiv infodemije.,¹¹

Ljudi su zbog pandemije anksiozni i kako bi se borili sa strahom od nesigurne budućnosti, žele znati više i više su izloženi informacijama koje se dijele po društvenim mrežama i platformama za dijeljenje sadržaja. „Na početku pandemije pa čak i kasnije, znanstvenici nisu bili u mogućnosti dati odgovore na sva pitanja koja su zanimala ljude, dok je istovremeno nesigurnost i potreba za odgovorima rasla, što je dovelo do praznine u dostupnim informacijama koju su razni neprovjereni izvori popunili.,¹² Jedan od većih uzroka infodemije je potreba ljudi da objavljuju i dijele informacije kako bi situacija sa pandemijom imala smisla, ali i kako bi dobili reakcije od prijatelja, obitelji ili pratitelja. Najveći problem infodemije je što prevelika količina informacija stvara umor kod online korisnika zato što je sposobnost korisnika da zadrži pažnju ograničena. „Istraživanje iz 2010. godine je pokazalo da ljudi kada su izloženi prevelikoj količini informacija će koristiti mentalne prečace kako bi lakše procesuirali informacije. Kako bi sačuvali mentalnu energiju korisnici neće provjeravati izvore, vjerovat će prijateljima i vršnjacima, te će biti apatični i neangažirani oko prevelike količine vijesti. Ono što stvara dodatni problem je to što su takvi korisnici ključni u borbi s pandemijom, a ako ne razumiju ili ne vjeruju mjerama koje su države zakonski donijele, mjere će biti neučinkovite.“¹³

¹¹ Usp. prema Pan, Shan L, and Sixuan Zhang. “From fighting COVID-19 pandemic to tackling sustainable development goals: An opportunity for responsible information systems research.” *International journal of information management* vol. 55 (2020). URL: <https://europemc.org/article/med/32836647> (12.11.2020)

¹² Prema Montesi, Michela. “Understanding Fake News during the Covid-19 Health Crisis from the Perspective of Information Behaviour: The Case of Spain.” *Journal of Librarianship and Information Science*, (2020). URL: <https://doi.org/10.1177/0961000620949653> (12.11.2020)

¹³ Prema Marin, L. Three contextual dimensions of information on social media: lessons learned from the COVID-19 infodemic. *Ethics Inf Technol* (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s10676-020-09550-2>(12.11.2020)

2.2 Lažne vijesti

Danas se na internetu, posebno društvenim mrežama, televiziji, novinama i u svim drugim medijima sve češće pojavljuje pojam lažnih vijesti (engl. fake news). Lažne vijesti su vijesti kojima je primarni cilj navesti čitatelja na pogrešan zaključak te ga dovesti u zabludu.¹⁴ Lažne vijesti su jako uspješne zbog toga što su sastavljene od točnih informacija koje je lako provjeriti (datumi, imena ili statistike) i potpuno netočnih informacija što otežava prepoznavanje istinitosti. Šteta koju lažna vijest može nanijeti čak i nakon što se dokaže da je lažna ponekad je nepovratna. Od najranijih vremena se čovjek morao razvijati i prilagođavati kako bi preživio, jedna od vještina koje je morao usvojiti je bila sposobnost uočavanja što je opasnost i gdje se opasnost nalazi. Upravo ta sposobnost je razlog zašto ćemo najprije kliknuti na negativne statistike i tragične priče iz crne kronike. Ta selekcija opasnosti utječe na nas u smislu da ćemo usmjeriti pozornost na opasne informacije, poput broja umrlih i oboljelih, a propušta pozitivne informacije poput broja osoba koje su ozdravile. Kreiranje dezinformacija se temelji na činjenici da informacije koje se diseminiraju su djelomično uvjerljive, logičke i osnivaju se na predrasudama, stereotipima i izazivaju osjećaje ljutnje, straha, frustracije i pobuđuju u nama refleks brze reakcije i djelovanja. Cilj tih dezinformacija je uglavnom povećanje čitanosti, pridobivanje sljedbenika te poziv za neki oblik aktivističkog djelovanja.

„Infodemija koja se trenutno odvija na svjetskoj razini je poremetila i otežala borbu s pandemijom COVID-19 virusa i pokrenula velike slučajeve straha, predrasuda i rasizma odnosno ksenofobije. Infodemija je uzrokovala da ljudi svoja osobna mišljenja dijele više, da vjeruju alternativnim istinama, da su zbunjeni, anksiozni, puni straha, sumnjičavi, puni predrasuda te skloniji ekstremnom ponašanju“¹⁵ Nepouzdana izvori informacija ili jednostavno lažne informacije o samom virusu kao i osobama koje ga imaju su prouzrokovale porast ksenofobičnih ispada, pa čak i fizičkih napada posebice na osobe azijskog podrijetla. „U Ujedinjenom Kraljevstvu kao i u Njemačkoj ljudi kineskog podrijetla se žale da su žrtve povećanog broja rasističkih ispada s nekoliko napada prijavljenih policiji. U Francuskoj su djeca azijskog podrijetla izvrgnuta vršnjačkom nasilju, a u Kini su stanovnici Wuhana

¹⁴Benkler, Y., Faris, R., Roberts, H., & Zuckerman, E. (2017). Breitbart-led right-wing media ecosystem altered broader media agenda. URL: <http://www.cjr.org/analysis/breitbart-media-trump-harvard-study.php> (12.11.2020)

¹⁵ Usp. prema Jakovljevic, M., Bjedov, S., Jaksic, N., Jakovljevic, I. (2020). Covid-19 pandemia and public and global mental health from the perspective of global health security. *Psychiatria Danubina*, 32 (1), 6-14. URL: <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.6> (12.11.2020)

diskriminirani zbog toga što su iz područja u kojem su prvi zabilježeni slučajevi virusa.“¹⁶ Nadalje širenju dezinformacija i straha pomažu i političari koji šire netočne ili potpuno lažne informacije, te je postalo još bitnije provjeravati istinitost tih izjava s obzirom da širenje dezinformacija o korona virusu znači ugrožavanje nečijeg zdravlja i života.

2.3. Borba s infodemijom

Zdravstveni sociolog Samantha Vandersloot Sveučilišta Oxford je dala neke savjete kako poboljšati našu informacijsku pismenost odnosno kako se lakše boriti sa infodemijom: provjeravati izvore, provjera točnosti gramatike, provjera emocionalne reakcije na informaciju zato što se vijesti koje izazivaju veće emocionalne reakcije lakše podjele i prošire, jesu li profili koji su podijelili informaciju lažni, provjeriti ako netko može zaraditi novac od te informacije ili od toga da se informacija puno puta podijeli te provjeriti samu informaciju na nekom od stranica koje služe za provjeravanje istinitosti činjenica.¹⁷ „Razlog za širenje lažnih vijesti može biti jednostavno zarada, na način da stranica zarađuje puno od oglasa i od dijeljenja sadržaja, ali mogu biti i politički uvjetovani kao glasine da je virus namjerno stvoren u laboratoriju u Kini te da je ili slučajno ili namjerno pušten u svijet.“¹⁸ Jedan od načina kako se boriti s prevelikim brojem informacija je procjenjivanje bitnih informacija, posebice onih koje dobivamo od nestručnih osoba, kada su ljudi izloženi samo jednoj strani priče, teorije zavjere imaju smisla i djeluju uvjerljivo.

„U veljači 2020.godine Google tražilica je pokazala veliki porast pretraživanja informacija vezanih uz COVID-19, a veliki broj lažnih informacija i nagađanja je prisilio Svjetsku zdravstvenu organizaciju da kreira tražilicu koja će pratiti nove informacije objavljene na internetu kako bi pravovremeno mogli zaustaviti dijeljenje lažnih vijesti.“¹⁹ Druge organizacije su također kreirale internetske stranice i aplikacije pomoću kojih se može provjeravati istinitost informacija, ali korisnici ih ne koriste u dovoljnoj mjeri što su i pokazala nedavna istraživanja. „Istraživanje Bruno Kessler organizacije u Italiji, je pokazalo

¹⁶ Usp. prema Usp. prema Jakovljevic, M., Bjedov, S., Jaksic, N. Jakovljevic, I. (2020). Covid-19 pandemia and public and global mental health from the perspective of global health security. *Psychiatria Danubina*, 32 (1), 6-14. URL: <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.6> (12.11.2020)

¹⁷ Prema Fleming Nick. Fighting corona virus misinformation. // *Springer Nature* vol 583(2020), str. 155

¹⁸ Isto.

¹⁹ Usp. prema Samuli Laato , A. K. M. Najmul Islam , Muhammad Nazrul Islam & Eoin Whelan (2020) What drives unverified information sharing and cyberchondria during the COVID-19 pandemic?, *European Journal of Information Systems*, 29:3, str 288-305, URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0960085X.2020.1770632> (12.11.2020)

da je u ožujku 2020.godine u prosjeku bilo 46 000 objava na Twitteru koje su sadržavale lažne informacije o pandemiji. Istraživanje u Ujedinjenom kraljevstvu je pokazalo da je 46% odraslih bilo izloženo lažnim vijestima u doba pandemije, dok je istraživanje u Sjedinjenim Američkim Državama pokazalo da je 64% odraslih osoba zbunjeno oko osnovnih činjenica vezanih za trenutne događaje zbog velike izloženosti lažnim vijestima.“²⁰

„Međunarodna federacija knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) je 2016.godine objavila vodič kako se u 8 koraka može identificirati lažna vijest. Koraci uključuju razmišljanje o izvoru informacije, provjera autora, provjera datuma nastanka vijesti, provjera svoje nepristranosti, traženje novih izvora koji podupiru informaciju, pitati se radi li se o šali te provjeriti mišljenje stručnjaka o toj temi.“²¹ Još jedna jako korisna metoda provjeravanja je nastala 2010.godine u Meriam knjižnici u Sjedinjenim Američkim Državama, a uključuje „provjeravanje recentnosti, važnosti, autorstva, preciznosti i svrhe pronađene informacije.“²²

3. Istraživanje

3.1. Cilj rada

Cilj je ovog diplomskog rada prije svega istražiti mišljenja i stavove studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku o infodemiji vezanoj uz koronavirus. Također, svrha ovog rada jest ukazati na rastuću problematiku lažnih vijesti. Istraživačka pitanja postavljena u radu su sljedeća:

- (1) Koje vrste online izvora studenti koriste za traženje informacija o korona virusu?
- (2) Na koji način studenti provjeravaju istinitost informacija o korona virusu dostupnim online?

²⁰ Prema Bin Naeem Salman,Bhatti Rubina. The Covid-19 ‘infodemic’: a new front for information professionals. *Health Information & Libraries Journal* vol 37/3

²¹IFLA. Kako prepoznati lažne vijesti. URL: <https://www.ifla.org/publications/node/11174> (12.11.2020)

²²Usp. prema Bin Naeem Salman,Bhatti Rubina. The Covid-19 ‘infodemic’: a new front for information professionals. *Health Information & Libraries Journal* vol 37/3

3.2. Metodologija i instrument

Istraživanje je provedeno metodom online ankete u Osijeku u prosincu 2020. godine na ukupnom uzorku od 118 studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.

U prvoj fazi istraživanja korištena je kvantitativna metoda prikupljanja demografskih podataka u obliku ankete (prilog 1). Studentima je u anketi postavljeno ukupno 20 pitanja. Prvim je pitanjem utvrđen spol ispitanika, dok je drugim, trećim, četvrtim i petim pitanjem dobiven uvid u dob, razinu studija, političko uvjerenje te količinu vremena provedenu na društvenim mrežama dnevno.

Peto je pitanje formulirano u obliku tablice s intervalnom ljestvicom, pred ispitanike postavilo niz pitanja u kojima su trebali izraziti učestalost traženja informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanoj koronavirusom iz nekoliko ponuđenih izvora. Šesto pitanje odnosilo se na zainteresiranost ispitanika za navedene teme, dok je sedmo pitanje bilo u kojoj mjeri su ispitanici zainteresirani za navedene teme: Podrijetlo virusa, razlozi nastanka pandemije, prevencija COVID-19 infekcije, simptomi COVID-19 infekcije, liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije, proširenost pandemije u Hrvatskoj, proširenost pandemije u svijetu, smrtnost od COVID-19 infekcije, dostupna cjepiva te nuspojave cjepiva. Osmim pitanjem se ispitalo u kojoj mjeri su ispitanici samostalno pretraživali informacije o prije navedenim temama, dok su deveto, deseto pitanje i jedanaesto dali odgovore u kojoj mjeri ispitanici vjeruju medijima, znastvenicima i liječnicima te službenim organizacijama kada se radi o tim istim temama, a dvanaesto pitanje se odnosilo koliko su se ispitanici često zapitali o istinitosti tih informacija.

Trinaesto pitanje je bilo koliko su često ispitanici činili sljedeće radnje pri ustvrđivanju činjenica: Provjerili tko je autor neke informacije, provjerili obrazovanje i radno iskustva autora informacije, provjerili reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici, provjerili stručnost i/ili reputaciju izvora u kojemu se informacija pojavila, tražili dodatne izvore o temi, obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja, obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu, provjerili datum objave informacije, pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji), pitali za mišljenje stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.), čitali komentare na objave ili na vijesti na društvenim mrežama kako bi procijenili istinitost neke informacije, provjerili može li netko zaraditi na informaciji te provjerili radi li se o šali. U četrnaestom pitanju su ispitanici trebali navesti neki drugi način utvrđivanja istinitosti informacija koji su možda koristili. Petnaesto pitanje

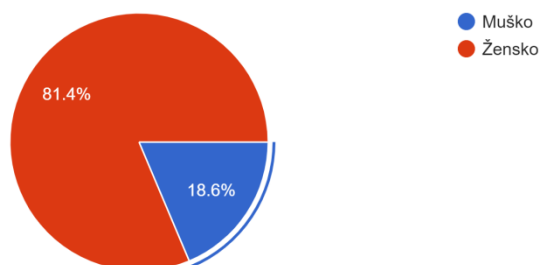
je zahtijevalo od ispitanika da navedu koje im od navedenih radnji pomažu pri procjeni istinitosti informacija: Ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija, ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji, ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o koronavirusu i pandemiji, rasprave u online zajednicama u kojima sudjelujem, mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjelujem te većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju.

Ispitanici su mogli odgovoriti sa da ili ne na šesnaesto pitanje, odnosno na tvrdnju da su tijekom školovanja stekli vještine potrebne za prepoznavanje istinitosti informacija, dok su u sedamnaestom pitanju morali označiti u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereni i kompetentno obavljati sljedeće radnje: pronaći provjerene i pouzdane izvore informacija o koronavirusu i pandemiji, utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji, utvrditi u kojoj se mjeri može vjerovati autoru informacije o koronavirusu i pandemiji, prepoznati razliku između činjenica i mišljenja o koronavirusu i pandemiji, utvrditi je li informacija o koronavirusu i pandemiji iznesena u cijelosti ili je izvađena iz konteksta, utvrditi je li izvor o koronavirusu i pandemiji objektivan i nepristran ili je subjektivan i pristran te prepoznati ozbiljnost i značaj znanstvenog istraživanja o koronavirusu prenesenog u medijima. Osamnaesto pitanje se odnosilo na učestalost dijeljenja članka na društvenim mrežama samo na temelju naslova, dok se devetnaesto pitanje odnosilo na učestalost prijavljivanja lažnih vijesti ili objava na društvenim mrežama. Dvadeseto i posljednje pitanje nije imalo ponuđene odgovore već su ispitanici trebali napisati način na koji se oni nose s prevelikom količinom informacija. Odgovori ispitanika obrađeni su metodom sadržajne analize.

3.3. Opis uzorka

U ovom istraživanju ispitano je ukupno 118 studenata sa Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. U vrijeme provođenja istraživanja 60 studenata ispitanika pohađalo je preddiplomski studij, a 58 studenata pohađalo je diplomski studij, 96 studenata ispitanika je ženskog spola, a 22 studenata ispitanika muškog spola. Rezultati upitnika pokazali su da je ženski dio populacije (81.4%) zastupljen u većem broju uzorka u odnosu na muškarce (18.6%), što je vidljivo na grafičkom prikazu 1.

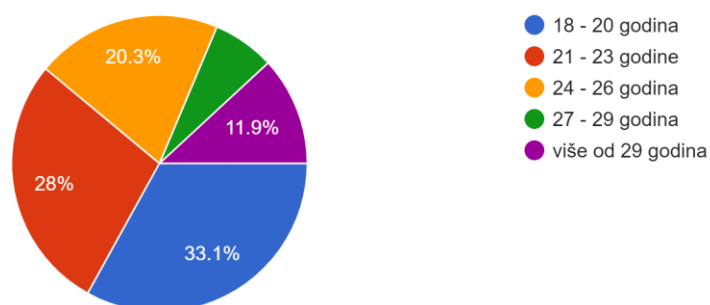
Spol
118 responses

Grafički prikaz 1. Spol ispitanika

Na slici 2. možemo vidjeti kako je najviše ispitanika, njih 39 (33.1%) u dobnoj skupini od 18 do 20 godina, a najmanje ispitanika (6.8%) , njih 8 su u dobnoj skupini od 27 do 29 godina. U skupini od 21 do 23 godine je 33 ispitanika (28%), a u dobnoj skupini od 24 do 26 godina je 24 ispitanika (20.3%). Ispitanika koji su stariji od 29 godina je 14 (11.9%) što je vidljivo na grafičkom prikazu 2.

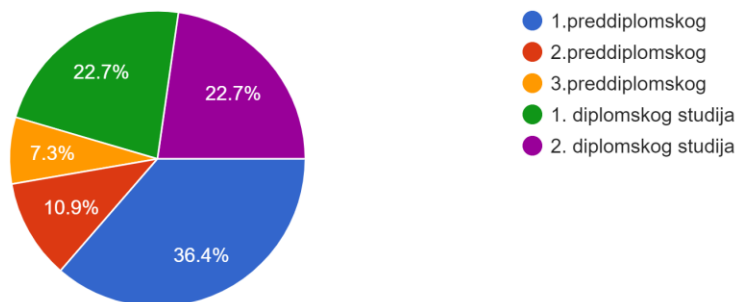
Dob:
118 responses

Grafički prikaz 2. Dob ispitanika

Većina ispitanika (36.4%) je na preddiplomskom studiju, a najveći dio je na prvoj godini preddiplomskog studija čak njih 40. Na drugoj godini preddiplomskog studija je 12 ispitanika (10.9%), a na trećoj 8 ispitanika (7.3%). Na prvoj godini diplomskog studija je 25 ispitanika (22.7%), a na drugoj godini diplomskog studija je također 25 ispitanika (22.7%) što je vidljivo na grafičkom prikazu 3.

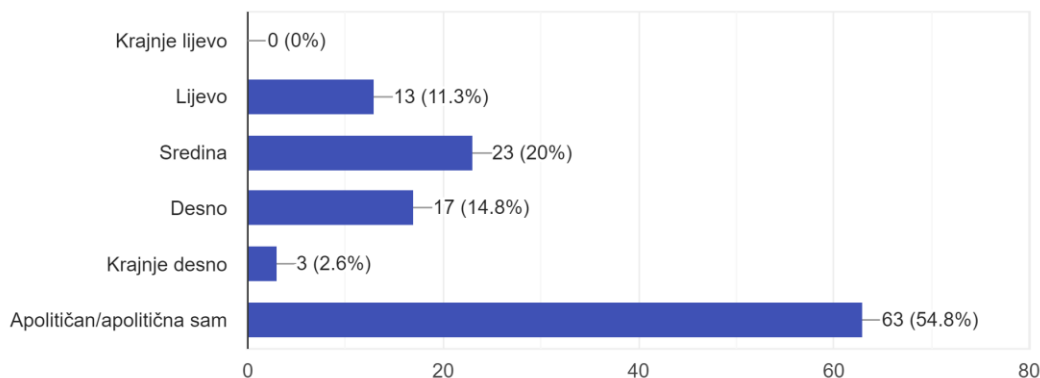
Godine studija
110 responses

Grafički prikaz 3. Godina studija ispitanika

Najveći dio ispitanika (54.8%) je apolitičan, njih 63, a zanimljiv podatak je i da niti jedan ispitanik se nije ocijenio kao krajnje lijevo politički orijentiran. Lijevo političkog uvjerenja je 13 ispitanika (11.3%), u sredini je 23 ispitanika (20%), desnog političkog uvjerenja je 17 ispitanika (14.8%), dok je krajnje desnog političkog uvjerenja 3 ispitanika (2.6%) što je vidljivo na grafičkom prikazu 4.

Kojeg ste političkog uvjerenja?
115 responses

Grafički prikaz 4. Političko uvjerenje ispitanika

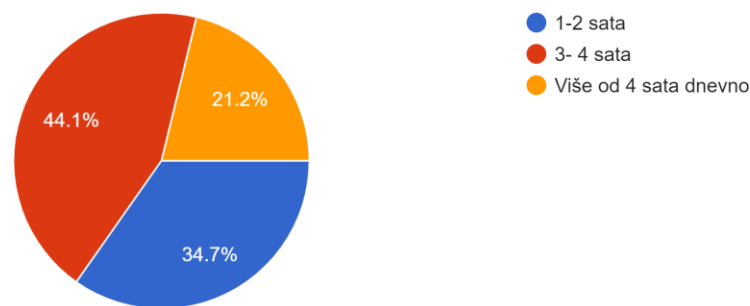
3.4. Rezultati i rasprava o stavovima studenata prema infodemiji

Putem online anketnog upitnika provedeno je istraživanje stavova studenata Sveučilišta u Osijek o infodemiji vezanoj uz COVID-19 virus. Sljedeći set pitanja se odnosi na izvore informacija.

U pitanjima u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od 1-2 sata dnevno do više od 4 sata dnevno na pitanje koliko vremena dnevno provode na društvenim mrežama. 41 ispitanik (34.7%) provodi od 1 do 2 sata dnevno na društvenim mrežama, 52 ispitanika (44.1%) provodi od 3 do 4 sata, a 25 ispitanika (21.2%) provodi više od 4 sata dnevno na društvenim mrežama što je vidljivo na grafičkom prikazu 5.

Koliko dnevno vremena provodite na društvenim mrežama?

118 responses

Grafički prikaz 5. Vrijeme provedeno na društvenim mrežama dnevno

Na 6. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od nekoliko puta dnevno do nikad nisam koristio navedeni izvor pitanje koliko često su u posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanoj koronavirusom iz navedenih izvora:

- Osobni kontakti (prijatelji/poznanici/članovi obitelji)
- Facebook grupe namijenjene informiranju o virusu COVID-19 (npr. Korona virus Hrvatska - COVID-19 - savjeti i informacije)
- Službene mrežne ili Facebook stranice vladinih organizacija (ministarstva, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i koronavirus.hr)
- Mrežne ili Facebook stranice gradova (npr. stranica Grada Zagreba)
- Novinski internet portali
- Nacionalna radiotelevizija (HRT)
- Komercijalne i lokalne televizije (Nova TV, RTL, N1, Slavonska tv itd.)
- Faktograf.hr (mrežna ili Facebook stranica)
- Neslužbene grupe na Facebooku

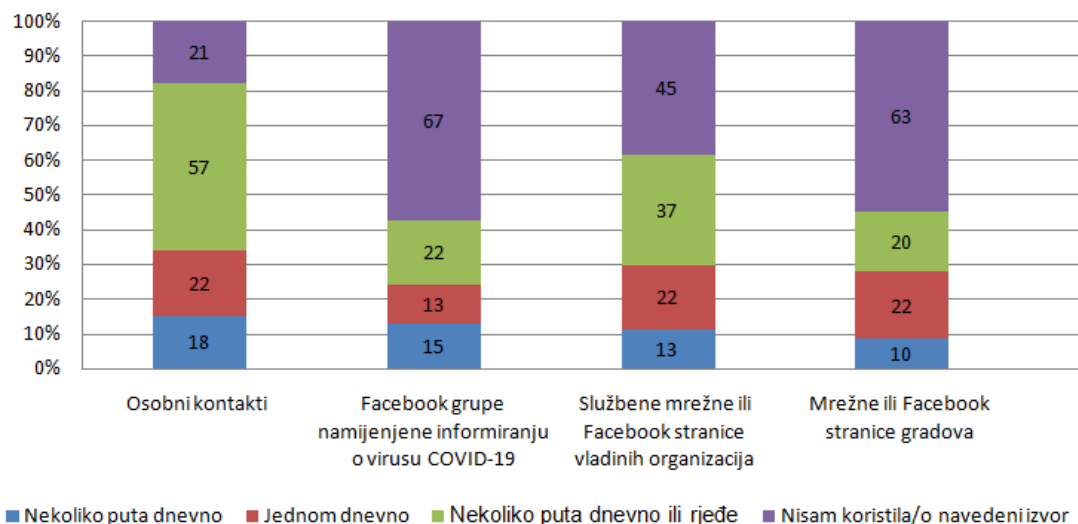
Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanoj koronavirusom od osobnih kontakata

(prijatelji/poznanici/članovi obitelji) 18 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 22 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, najveći broj njih 57 ispitanika je rekao da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je 21 ispitanik rekao da ne koristi osobne kontakte kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom od Facebook grupa namijenjenih informiranju o virusu COVID-19 (npr. Korona virus Hrvatska - COVID-19 - savjeti i informacije) 15 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 13 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 22 ispitanika su rekla da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, dok je najveći broj ispitanika njih 67 rekao da ne koristi Facebook grupe kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom od službenih mrežnih stranica ili Facebook stranica vladinih organizacija (ministarstva, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i koronavirus.hr) 13 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 22 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 37 ispitanika su rekla da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, dok je najveći broj ispitanika njih 45 rekao da ne koristi službene mrežne ili Facebook stranice vladinih organizacija kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom od mrežnih ili Facebook stranica gradova (npr. stranica Grada Zagreba) 10 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 22 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 20 ispitanika su rekla da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, dok je najveći broj ispitanika njih 63 rekao da ne koristi mrežne ili Facebook stranice gradova (npr. stranica Grada Zagreba) kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Grafički prikaz 6. odgovora na pitanje: *Koliko ste često u posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom iz sljedećih izvora?*

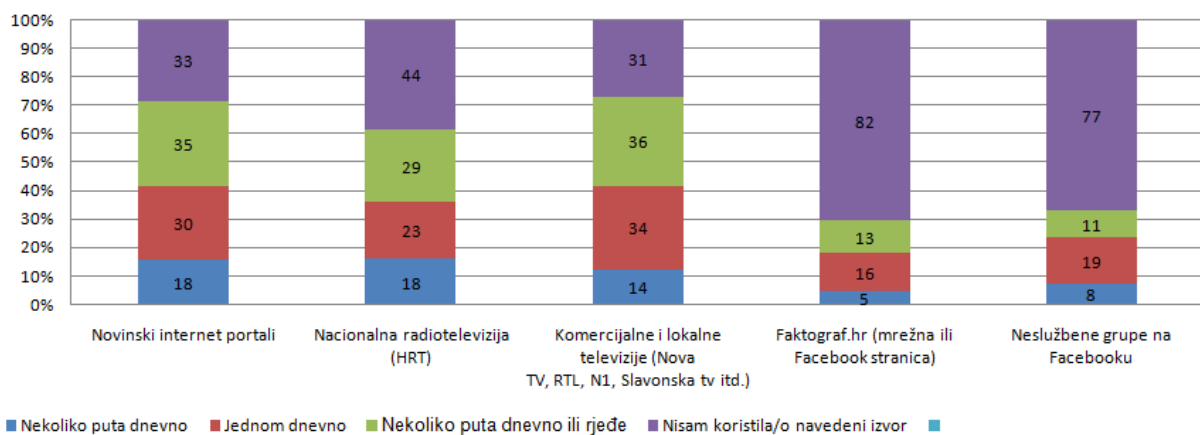
Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom od novinskih internet portala 18 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 30 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, najveći broj ispitanika njih 35 su rekla da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je njih 33 rekao da ne koristi novinske mrežne portale kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom putem nacionalne radiotelevizije (HRT) 18 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 23 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 29 ispitanika su rekli da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je najveći broj njih 44 rekao da ne koristi nacionalnu radioteleviziju (HRT) kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom putem komercijalne i lokalne televizije (Nova TV, RTL, N1, Slavonska tv itd.) 14 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 34 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, najveći broj ispitanika njih 36 su rekla da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je njih 31 rekao da ne koristi komercijalne i lokalne televizije (Nova TV, RTL, N1, Slavonska tv itd.) kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom putem Faktograf.hr (mrežna ili Facebook stranica) 5 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 16 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 13 ispitanika su rekli da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je najveći broj njih 82 rekao da ne koristi Faktograf.hr (mrežna ili Facebook stranica) kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji.

Na pitanje koliko često su posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom putem neslužbenih grupa na Facebooku 8 ispitanika je odgovorilo da je to nekoliko puta dnevno, 19 ih je odgovorilo da je to bilo jednom dnevno, 11 ispitanika njih su rekli da je to bilo nekoliko puta tjedno ili rjeđe, te je najveći broj, njih 77 rekao da ne koriste neslužbene grupe na Facebooku kao izvor informacija o koronavirusu i trenutnoj pandemiji kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 7.

Grafički prikaz 7. odgovora na pitanje: *Koliko ste često u posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanj koronavirusom iz sljedećih izvora?*

Na 7. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće ne do u potpunosti da na pitanje u kojoj ih mjeri zanimaju navedene teme:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj

- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjeviva
- Nuspojave cjeviva

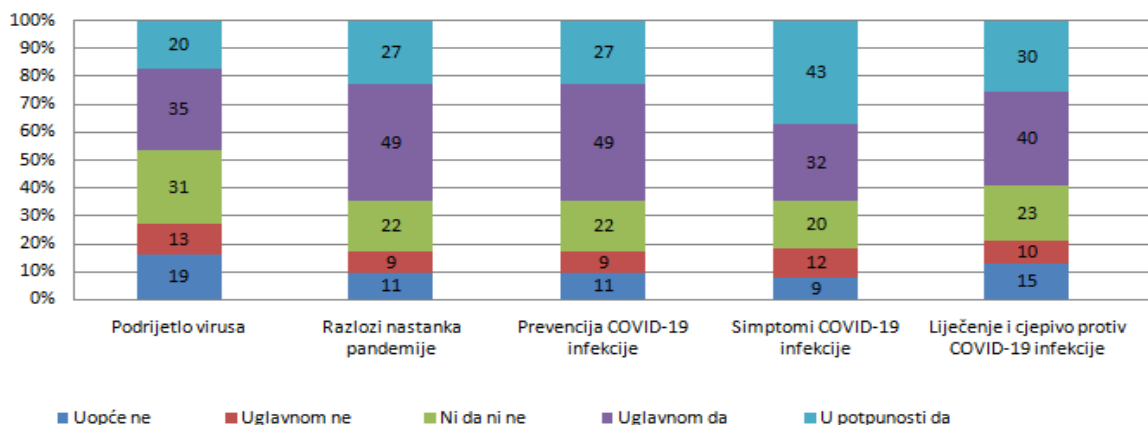
Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima podrijetlo virusa 19 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 13 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 31 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 35, te je njih 20 reklo da ih u potpunosti zanima podrijetlo virusa.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanimaju razlozi nastanka pandemije 11 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 9 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 22 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 49, te je njih 27 reklo da ih u potpunosti zanimaju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima prevencija COVID-19 infekcije 11 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 9 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 22 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 49, te je njih 27 reklo da ih u potpunosti zanima prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanimaju simptomi COVID-19 infekcije 9 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 12 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 20 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 34, te je njih 43 reklo da ih u potpunosti zanimaju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanimaju liječenje i cjevivo protiv COVID-19 infekcije 15 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 10 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 23 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 40, te je njih 30 reklo da ih u potpunosti zanimaju liječenje i cjevivo protiv COVID-19 infekcije.

Grafički prikaz 8. odgovora na pitanje: *U kojoj Vas mjeri zanimaju navedene teme?*

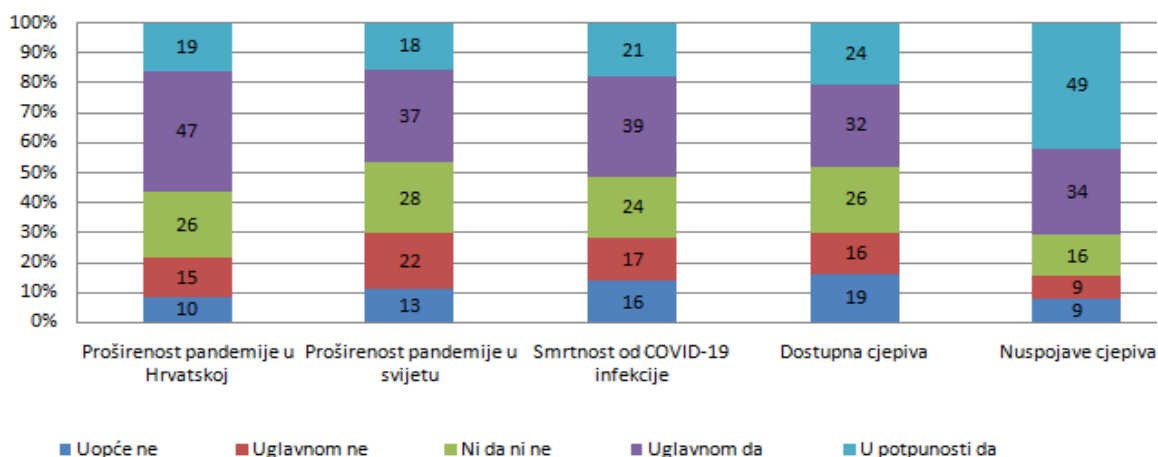
Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima proširenost pandemije u Hrvatskoj 10 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 15 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 26 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 47, te je njih 19 reklo da ih u potpunosti zanima proširenost pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima proširenost pandemije u svijetu 13 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 22 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 28 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 37, te je njih 18 reklo da ih u potpunosti zanima proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima smrtnost od COVID-19 infekcije 16 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 17 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 24 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 39, te je njih 21 reklo da ih u potpunosti zanima smrtnost od COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanima dostupnost cjepiva 19 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, 16 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 26 ispitanika je reklo ni da ni ne, najveći broj ispitanika je rekao da ih uglavnom zanima njih 32, te je njih 24 reklo da ih u potpunosti zanima dostupnost cjepiva.

Na pitanje u kojoj ih mjeri zanimaju nuspojave cjepiva 9 ispitanika je odgovorilo da ih uopće ne zanima, također 9 ih je odgovorilo da ih uglavnom ne zanima, 16 ispitanika je reklo ni da ni ne, 34 ispitanika su rekli da ih uglavnom zanima, najviše njih odnosno 49 ispitanika reklo je da ih u potpunosti zanimaju nuspojave cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 9.

Grafički prikaz 9. odgovora na pitanje: *U kojoj Vas mjeri zanimaju navedene teme?*

Na 8. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće se nisam informirao do detaljno sam se informirao da na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali npr. tražeći informacije o navedenim temama u različitim izvorima o navedenim temama:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjeviva
- Nuspojave cjeviva

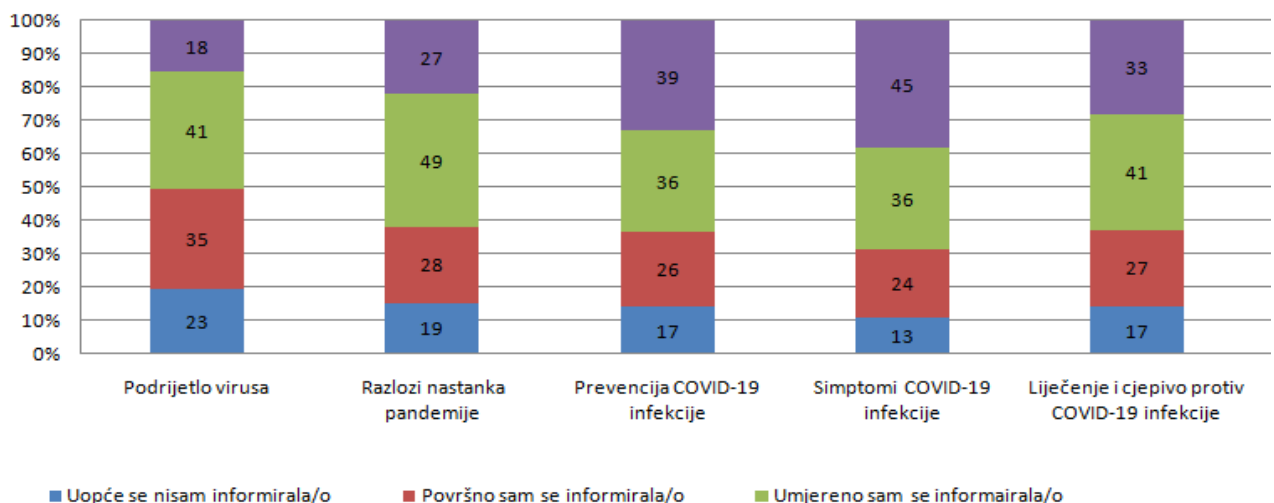
Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o podrijetlu virusa 23 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 35 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 41 je reklo da su se umjereno informirali, te je 18 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o podrijetlu virusa.

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o razlozima nastanka pandemije 19 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 28 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 49 je reklo da su se umjereno informirali, te je 27 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o razlozima nastanka pandemije.

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o prevenciji COVID-19 infekcije 17 ispitanika su odgovorili da se uopće nisu informirali, 26 ih je odgovorilo da su se površno informirali, 36 ispitanika je reklo da su se umjereno informirali, te je najviše ispitanika njih 39 reklo da su se detaljno informirali o prevenciji COVID-19 infekcije .

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o simptomima COVID-19 infekcije 13 ispitanika su odgovorili da se uopće nisu informirali, 24 ih je odgovorilo da su se površno informirali, 36 ispitanika je reklo da su se umjereno informirali, te je najviše ispitanika njih 45 reklo da su se detaljno informirali o simptomima COVID-19 infekcije .

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o liječenju i cjevivu protiv COVID-19 infekcije 17 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 27 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 41 je reklo da su se umjereno informirali, te se 33 ispitanika detaljno informiralo o liječenju i cjevivu protiv COVID-19 infekcije.

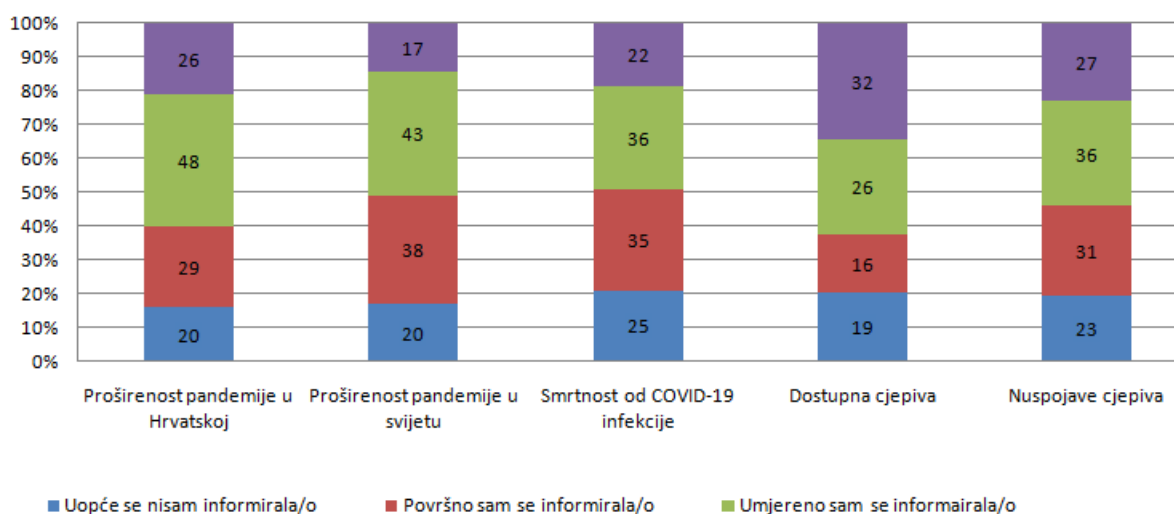
Grafički prikaz 10. odgovora na pitanje: *U kojoj ste se mjeri samostalno informirali o navedenim temama npr. tražeći informacije o navedenim temama u različitim izvorima?*

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o proširenosti pandemije u Hrvatskoj 20 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 29 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 48 je reklo da su se umjereno informirali, te je 26 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o proširenosti pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o proširenosti pandemije u svijetu 20 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 38 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 43 je reklo da su se umjereno informirali, te je 17 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o proširenosti pandemije u svijetu.

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o dostupnosti cjepiva 25 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 35 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 36 je reklo da su se umjereno informirali, te je 22 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o dostupnosti cjepiva.

Na pitanje u kojoj su se mjeri samostalno informirali o nuspojavama cjepiva 23 ispitanika su odgovorila da se uopće nisu informirali, 31 ih je odgovorilo da su se površno informirali, najviše ispitanika njih 36 je reklo da su se umjereno informirali, te je 27 ispitanika reklo da su se detaljno informirali o nuspojavama cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 11.

Grafički prikaz 11. odgovora na pitanje: *U kojoj ste se mjeri samostalno informirali o navedenim temama npr. tražeći informacije o navedenim temama u različitim izvorima?*

Na 9. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće ne vjerujem do vjerujem u potpunosti na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju navedene teme:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva

– Nuspojave cjepiva

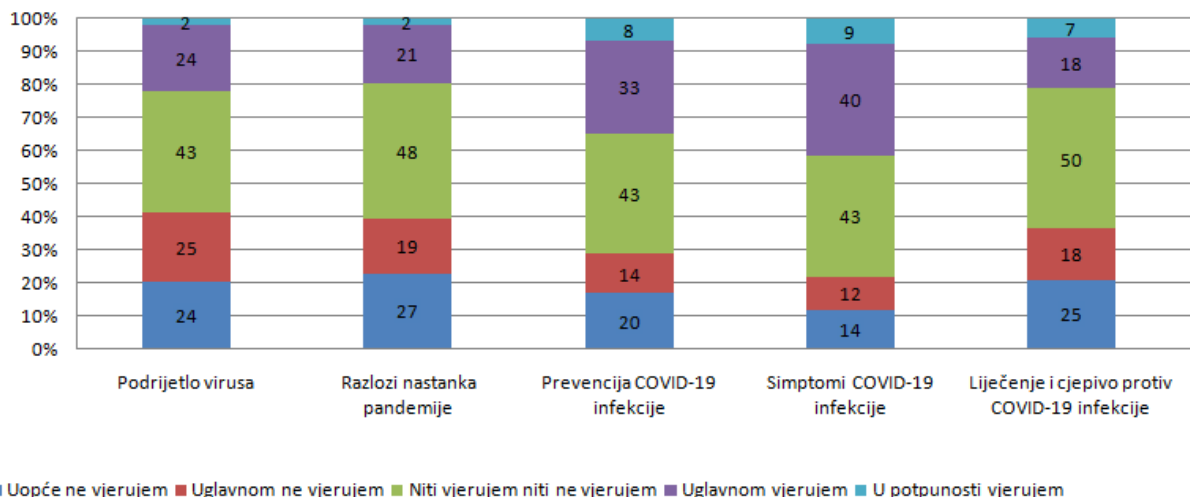
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada je u pitanju podrijetlo virusa 24 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 25 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 43 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 24 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te 2 ispitanika u potpunosti vjeruju medijima kada je u pitanju podrijetlo virusa.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije 27 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 19 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 48 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 21 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 2 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije 20 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 14 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 43 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 33 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 8 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije 14 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 12 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 43 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 40 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 9 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije 25 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 18 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 50 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 18 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 7 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije.

Grafički prikaz 12. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete MEDIJIMA kada su u pitanju navedene teme?*

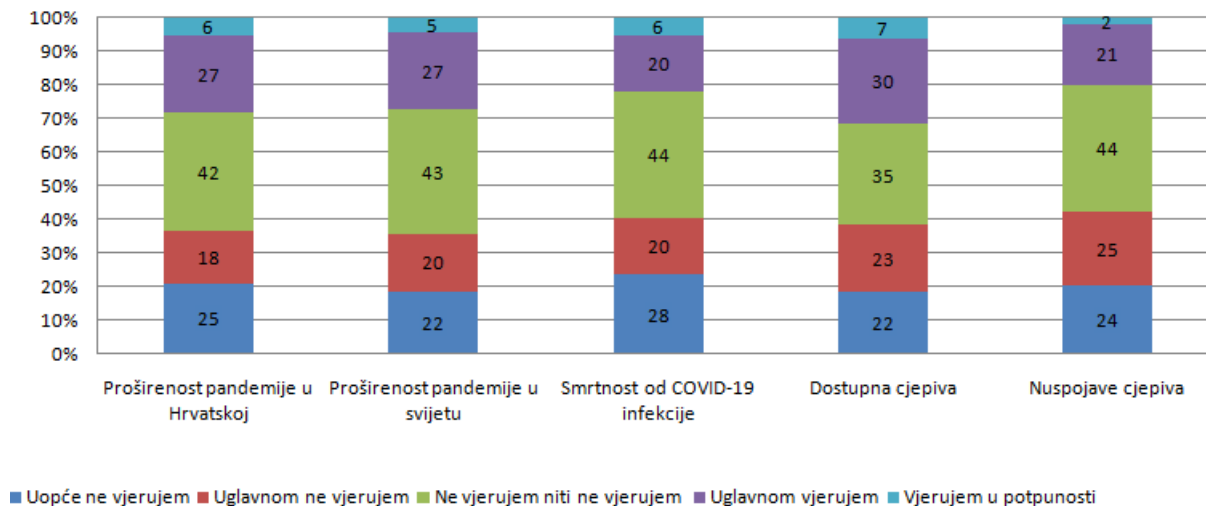
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj 25 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 18 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 42 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 27 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 6 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu 22 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 20 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 43 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 27 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 5 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije 28 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 20 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 44 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 20 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 6 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju dostupna cjeviva 22 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 23 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 35 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 30 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 7 ispitanika u potpunosti vjeruju medijima kada su u pitanju dostupna cjeviva.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju medijima kada su u pitanju nuspojave cjepiva 24 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 25 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 44 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 21 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 2 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju medijima kada su u pitanju nuspojave cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 13.

Grafički prikaz 13. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete MEDIJIMA kada su u pitanju navedene teme?*

Na 10. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće ne vjerujem do vjerujem u potpunosti na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju navedene teme:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva
- Nuspojave cjepiva

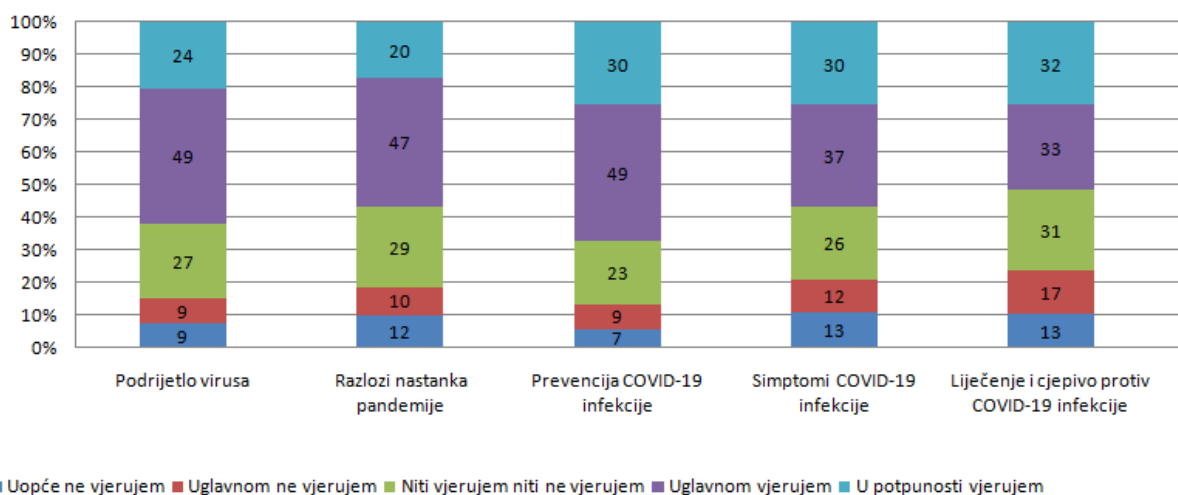
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju podrijetlo virusa 9 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, također 9 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 27 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 49 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 24 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju podrijetlo virusa.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije 12 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 10 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 29 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 47 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 20 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju kada znanstvenicima i liječnicima su u pitanju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije 7 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 9 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 23 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 49 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 30 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije 13 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 12 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 26 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 37 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 30 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije 13 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 17 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 31 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 33 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 32 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije.

Grafički prikaz 14. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete ZNANSTVENICIMA I LIJEČNICIMA kada su u pitanju navedene teme?*

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj 11 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 14 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 25 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 48 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 20 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj.

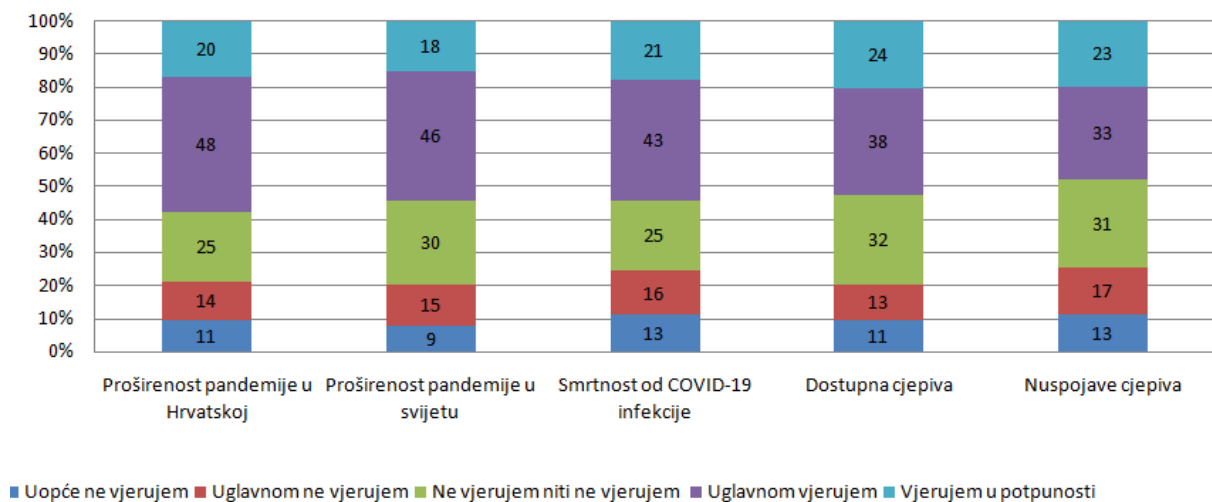
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu 9 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 15 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 30 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 46 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 18 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije 13 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 16 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 25 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 43 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 21 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju dostupna cjepiva 11 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 13 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 32 ispitanika je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 38 je

reklo da uglavnom vjeruju, te je 24 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju dostupna cjepiva.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju nuspojave cjepiva 13 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 17 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, 31 ispitanik je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, najviše ispitanika njih 33 je reklo da uglavnom vjeruju, te je 23 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju znanstvenicima i liječnicima kada su u pitanju nuspojave cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 15.

Grafički prikaz 15. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete ZNANSTVENICIMA I LIJEČNICIMA kada su u pitanju navedene teme?*

Na 11. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće ne vjerujem do vjerujem u potpunosti na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada su u pitanju navedene teme:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu

- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva
- Nuspojave cjepiva

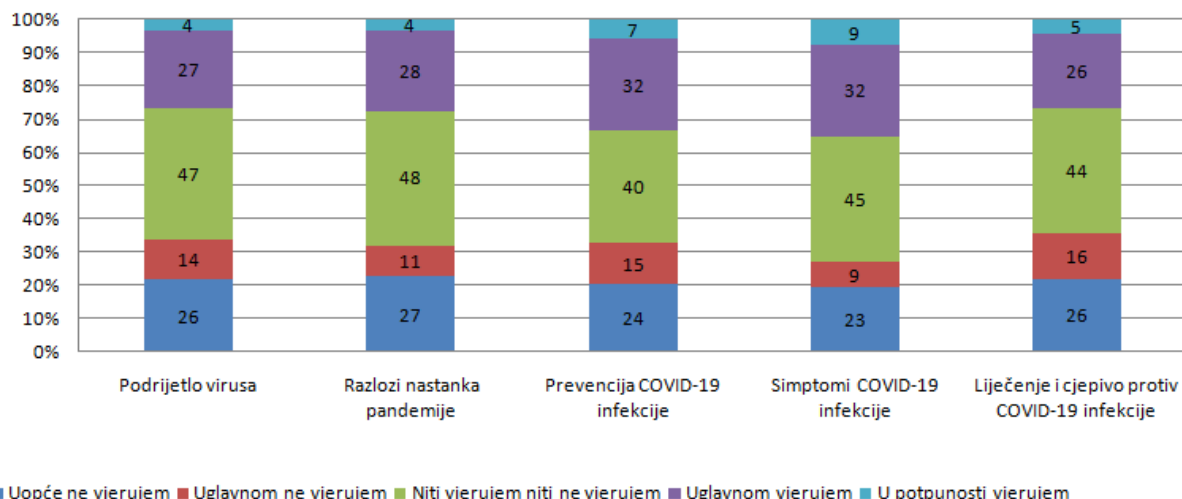
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada je u pitanju podrijetlo virusa 26 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 14 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 47 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 27 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te 4 ispitanika u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju podrijetlo virusa.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije 27 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 11 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 48 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 28 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te 4 ispitanika u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije 24 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 15 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 40 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 32 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 7 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije 23 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 9 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 45 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 32 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 9 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije 26 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 16 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 44 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 26 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 5 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije.

Grafički prikaz 16. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete SLUŽBENIM ORGANIZACIJAMA (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada su u pitanju navedene teme?*

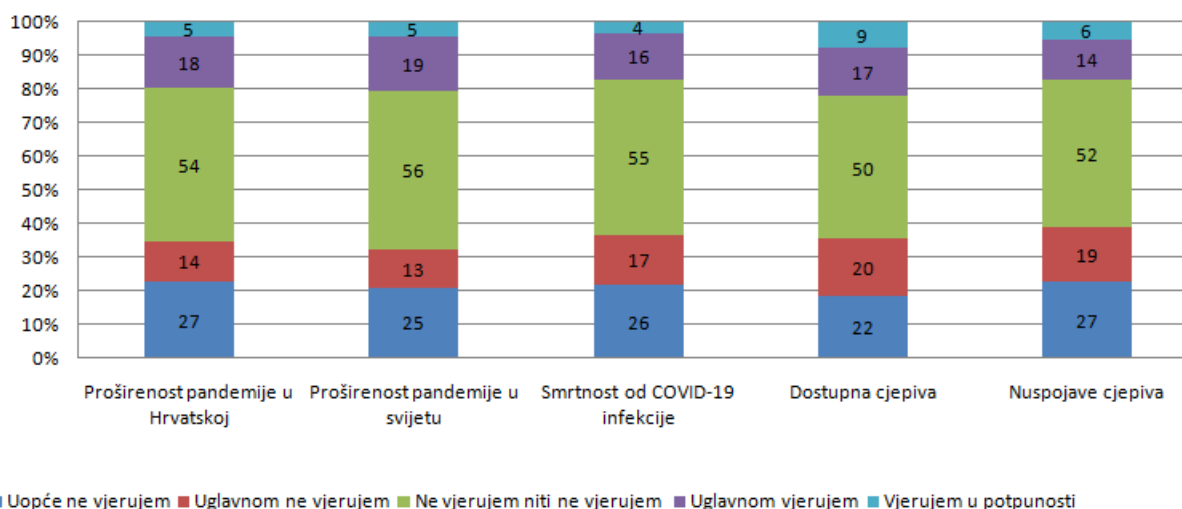
Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj 27 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 14 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 54 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 18 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 5 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu 25 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 13 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 56 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 19 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 5 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije 26 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 17 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 55 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 16 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te 4 ispitanika u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada je u pitanju smrtnost od COVID-19 infekcije.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju dostupna cjepiva 22 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 20 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 50 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 17 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 9 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju dostupna cjepiva.

Na pitanje u kojoj mjeri vjeruju službenim organizacijama kada su u pitanju nuspojave cjepiva 27 ispitanika su odgovorila da se uopće ne vjeruju, 19 ih je odgovorilo da uglavnom ne vjeruju, najviše ispitanika njih 52 je reklo da niti vjeruju niti ne vjeruju, 14 ispitanika je reklo da uglavnom vjeruju, te je 6 ispitanika reklo da u potpunosti vjeruju službenim organizacijama (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada su u pitanju nuspojave cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 17.

Grafički prikaz 17. odgovora na pitanje: *U kojoj mjeri vjerujete SLUŽBENIM ORGANIZACIJAMA (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada su u pitanju navedene teme?*

Na 12. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od nikada do uvijek na pitanje koliko su se često zapitali o istinitosti informacija s kojima su se susretali o navedenim temama:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva

– Nuspojave cjepiva

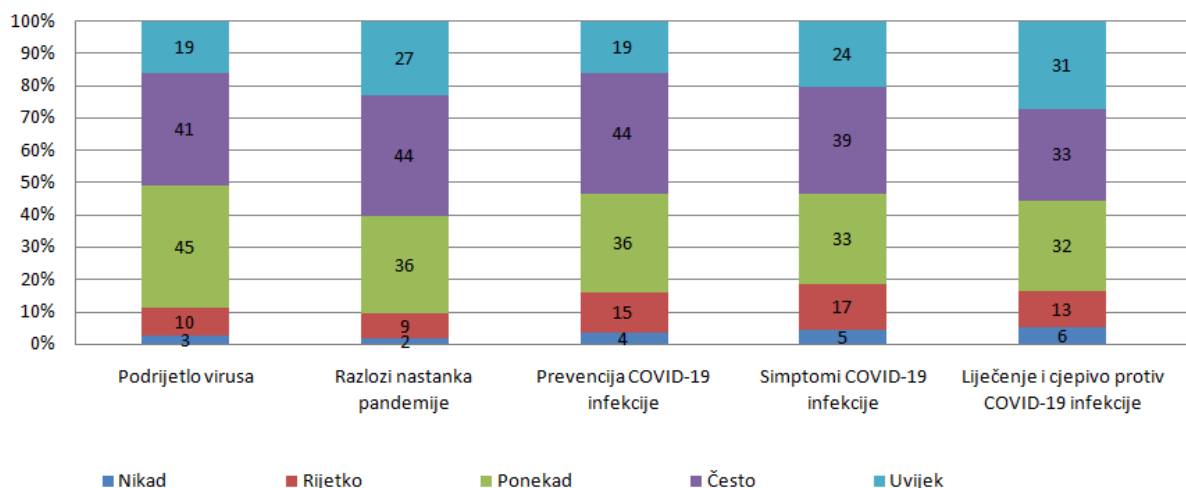
Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o podrijetlu virusa 3 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 10 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, najviše ispitanika njih 45 je reklo da su se ponekad zapitali, 41 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 19 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju podrijetlo virusa.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o razlozima nastanka pandemije 2 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 9 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 36 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 44 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 27 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o prevenciji COVID-19 infekcije 4 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 15 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 36 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 44 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 19 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o simptomima COVID-19 infekcije 5 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 17 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 33 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 39 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 24 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o liječenju i cjepivu COVID-19 infekcije 6 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 13 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 32 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 33 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 31 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije.

Grafički prikaz 18. odgovora na pitanje: *Koliko ste se često zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o navedenim temama?*

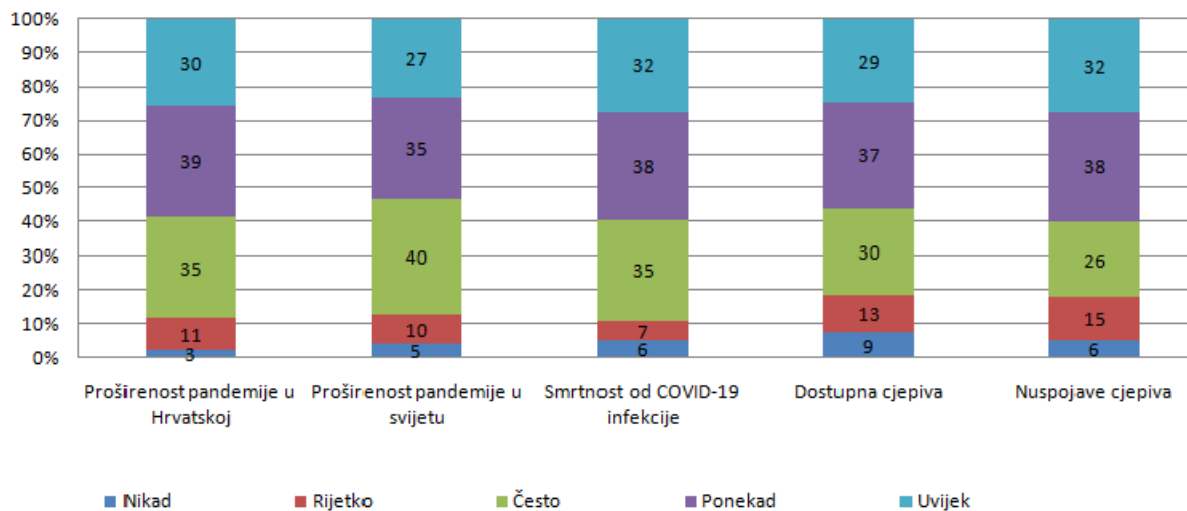
Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o proširenosti pandemije u Hrvatskoj 3 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 11 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 35 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 39 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 30 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o proširenosti pandemije u svijetu 5 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 10 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, najviše njih 40 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, 35 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 27 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o smrtnosti od COVID-19 infekcije 6 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 7 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 35 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 38 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 32 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju smrtnosti od COVID-19 infekcije.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o dostupnosti cjepiva 9 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 13 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 30 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 37 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te 29 ispitanika je reklo da su se uvijek zapitali o istinitosti informacija kada je u pitanju dostupnost cjepiva.

Na pitanje koliko često su se zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o nuspojavama cjepiva 6 ispitanika su odgovorila da se nikada nisu zapitali, 15 ih je odgovorilo da su se rijetko zapitali, 26 ispitanika je reklo da su se ponekad zapitali, najviše njih odnosno 38 ispitanika je reklo da su se često zapitali, te se 32 ispitanika uvijek zapitalo o istinitosti informacija kada je u pitanju nuspojave cjepiva kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 19.

Grafički prikaz 19. odgovora na pitanje: *Koliko ste se često zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o navedenim temama?*

Na 13. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od nikada do uvijek na pitanje koliko su se često provjeravali istinitosti informacija s kojima su se susretali o navedenim temama:

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva

– Nuspojave cjepiva

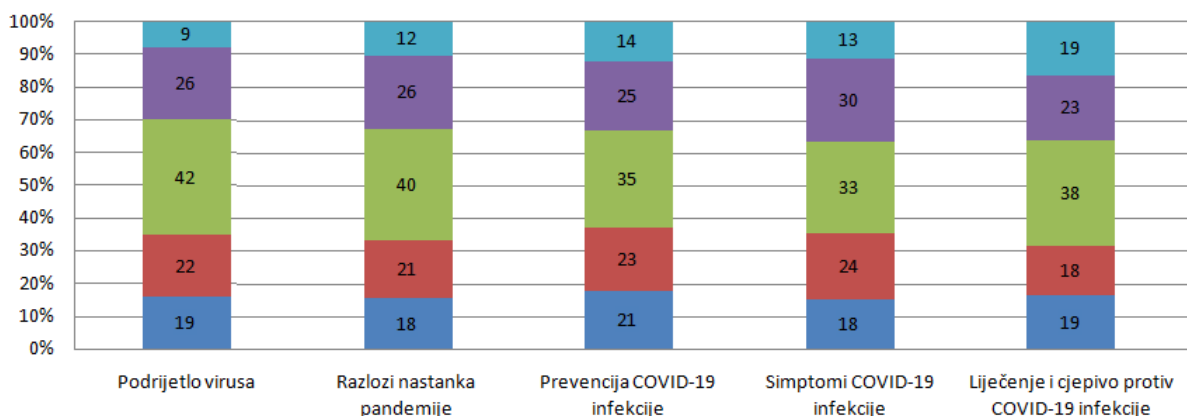
Na pitanje koliko često su provjeravali istinitosti informacija s kojima ste se susretali o podrijetlu virusa 19 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 22 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše ispitanika njih 42 je reklo da su ponekad provjeravali, 26 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 9 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitosti informacija kada je u pitanju podrijetlo virusa.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o razlozima nastanka pandemije 18 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 21 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih 40 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 26 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 12 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada su u pitanju razlozi nastanka pandemije.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o prevenciji COVID-19 infekcije 21 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 23 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih odnosno 35 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 25 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 14 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada je u pitanju prevencija COVID-19 infekcije.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o simptomima COVID-19 infekcije 18 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 24 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih odnosno 33 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 30 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 13 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada su u pitanju simptomi COVID-19 infekcije.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o liječenju i cjepivu COVID-19 infekcije 19 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 18 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih odnosno 38 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 23 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 19 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada su u pitanju liječenje i cjepivo COVID-19 infekcije.

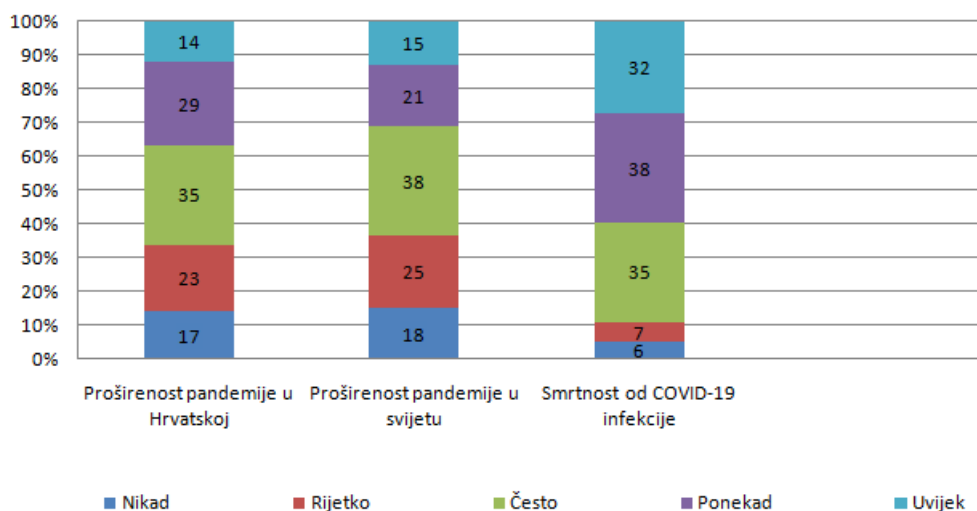

Grafički prikaz 20. odgovora na pitanje: *Koliko ste često provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o navedenim temama?*

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o proširenosti pandemije u Hrvatskoj 17 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 23 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih odnosno 35 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 29 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 14 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada je u pitanju proširenost pandemije u Hrvatskoj.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o proširenosti pandemije u svijetu 18 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 25 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih 38 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 21 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te 15 ispitanika je reklo da su uvijek provjeravali istinitost informacija kada je u pitanju proširenost pandemije u svijetu.

Na pitanje koliko često su provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o smrtnosti od COVID-19 infekcije 6 ispitanika su odgovorila da nikada nisu provjeravali, 7 ih je odgovorilo da su rijetko provjeravali, najviše njih odnosno 35 ispitanika je reklo da su ponekad provjeravali, 38 ispitanika je reklo da su često provjeravali, te je 32 uvijek provjeravalo istinitost informacija kada je u pitanju smrtnosti od COVID-19 infekcije kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 21.

Grafički prikaz 21. odgovora na pitanje: *Koliko ste često provjeravali istinitost informacija s kojima ste se susretali o navedenim temama?*

Na 14. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od nikada do uvijek na pitanje kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, koliko su često činili sljedeće?

- Provjerili tko je autor neke informacije
- Provjerili obrazovanje i radno iskustvo autora informacije
- Provjerili reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici
- Provjerili stručnost i/ili reputaciju izvora u kojemu se informacija pojavila
- Tražili dodatne izvore o temi
- Obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja)
- Obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu
- Pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji)
- Pitali za mišljenje stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.)
- Provjerili može li netko zaraditi na informaciji
- Provjerili radi li se o šali

Na pitanje koliko su često provjerili tko je autor neke informacije kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 21 ispitanik je

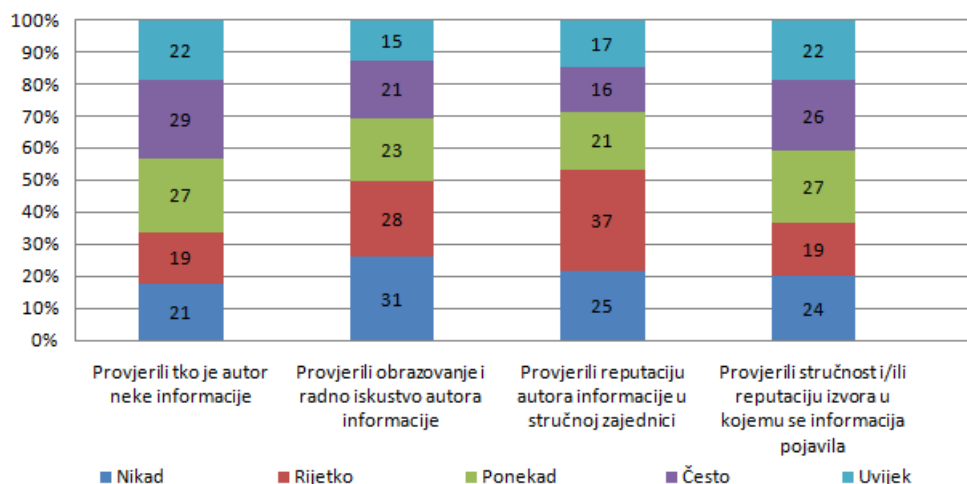
odgovorilo nisu nikada, 19 ih je odgovorilo da su rijetko, 27 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je najviše njih 29 reklo da su često, a 22 ispitanika su rekli da su uvijek provjeravali tko je autor neke informacije kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjeravali obrazovanje i radno iskustvo autora informacije kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, najviše ispitanika njih 31 je odgovorilo da nisu nikada, 28 ih je odgovorilo da su rijetko, 23 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 21 reklo da su često, a 15 ispitanika su rekli da su uvijek provjeravali tko je autor neke informacije kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjeravali reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 25 ispitanika je odgovorilo da nisu nikada, 37 ih je odgovorilo da su rijetko, 21 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 16 reklo da su često, a 17 ispitanika su rekli da su uvijek provjeravali reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjeravali stručnost i/ili reputaciju izvora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 24 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 19 ih je odgovorilo da su rijetko, 27 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 26 reklo da su često, a 22 ispitanika su rekli da su uvijek provjeravali stručnost i/ili reputaciju izvora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjeravali stručnost i/ili reputaciju izvora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 24 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 19 ih je odgovorilo da su rijetko, 27 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 26 reklo da su često, a 22 ispitanika su rekli da su uvijek provjeravali stručnost i/ili reputaciju izvora informacije u stručnoj zajednici kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

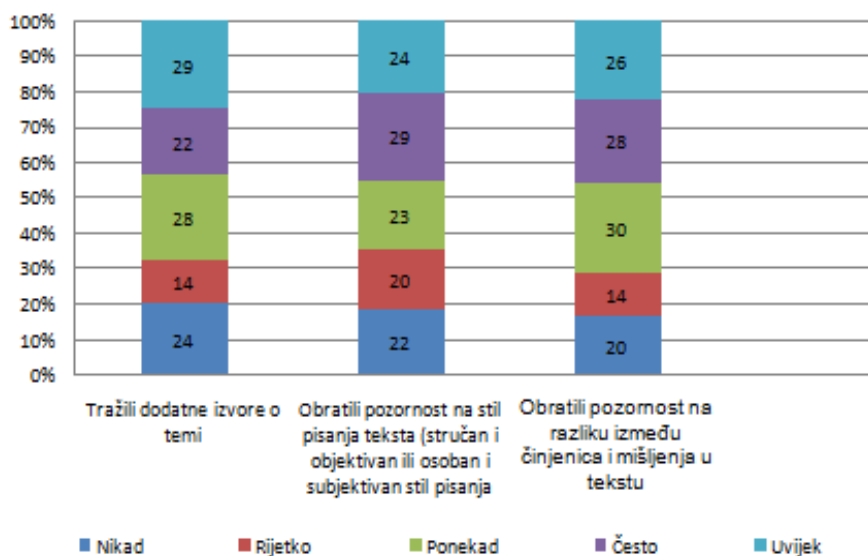

Grafički prikaz 22. odgovora na pitanje: *Kada ste željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, koliko ste često činili sljedeće?*

Na pitanje koliko su često tražili dodatne izvore o temi kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 24 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 14 ih je odgovorilo da su rijetko, 28 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 22 reklo da su često, a 29 ispitanika su rekli da su uvijek tražili dodatne izvore o temi kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 22 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 20 ih je odgovorilo da su rijetko, 23 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 29 reklo da su često, a 24 ispitanika su rekli da su uvijek obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 20 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 14 ih je odgovorilo da su rijetko, 30 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 28 reklo da su često, a 26 ispitanika su rekli da su uvijek obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Grafički prikaz 23. odgovora na pitanje: *Kada ste željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, koliko ste često činili sljedeće?*

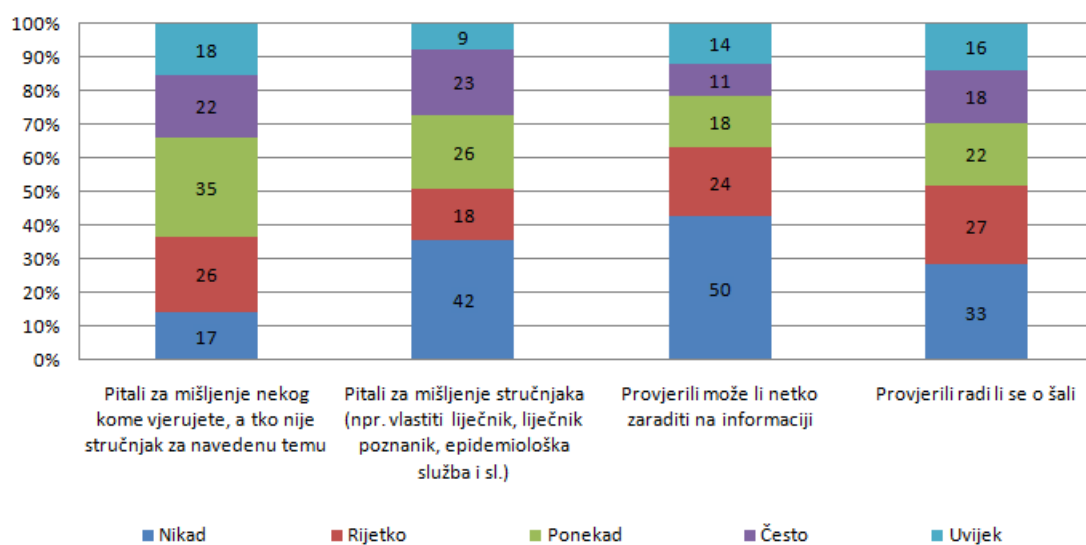
Na pitanje koliko su često pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 17 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 26 ih je odgovorilo da su rijetko, 35 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 22 reklo da su često, a također 18 ispitanika su rekli da su uvijek pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često pitali za mišljenje nekog stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 42 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 18 ih je odgovorilo da su rijetko, 26 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 23 reklo da su često, a također 9 ispitanika su rekli da su uvijek pitali za mišljenje nekog stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.) kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjerili može li netko zaraditi na informaciji kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 50 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 24 ih je odgovorilo da su rijetko, 18 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 11 reklo da su često, a također 14 ispitanika su rekli da su uvijek

provjerili može li netko zaraditi na informaciji kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne.

Na pitanje koliko su često provjerili radi li se o šali kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, 33 ispitanika je odgovorilo nisu nikada, 27 ih je odgovorilo da su rijetko, 22 ispitanika je reklo da su ponekad, dok je njih 18 reklo da su često, a 16 ispitanika su rekli da su uvijek provjerili radi li se o šali kada su željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 24.

Grafički prikaz 24. odgovora na pitanje: *Kada ste željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, koliko ste često činili sljedeće?*

Na sljedeće pitanje su ispitanici mogli dati slobodan odgovor, trebali su odgovoriti utvrđujući li istinitost informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 na neki drugi način koji nije spomenut u prijašnjem pitanju. S obzirom da pitanje nije bilo obavezno, nisu svi ispitanici odgovorili na postavljeno pitanje. Od 74 odgovora, 70 odgovora je bilo ne koristim druge izvore, jedan je naveo usmenu predaju oboljelih, jedan je naveo radio kao izvor informacija, te su dva ispitanika navela strane medije i stručnjake kao izvor.

Na 16. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati svoje odgovore u rasponu od uopće ne do u potpunosti da na pitanje koliko im u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomažu navedene tvrdnje:

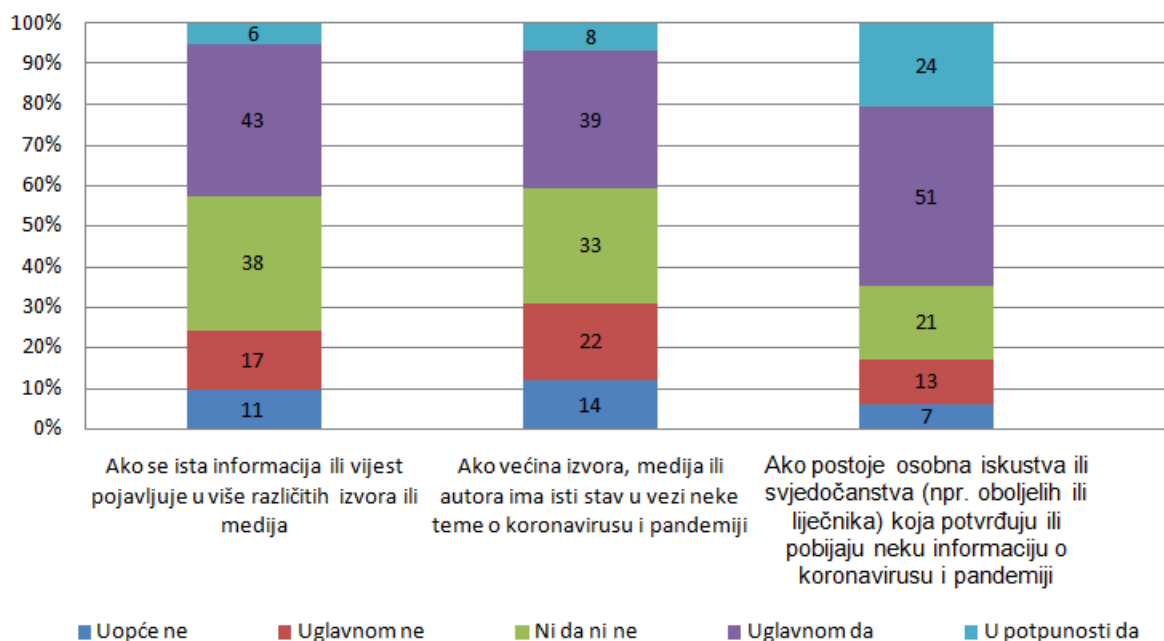
- Ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija

- Ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji
- Ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o koronavirusu i pandemiji
- Rasprave u online zajednicama u kojima sudjelujem
- Mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjelujem
- Većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju

Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija 11 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 17 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 38 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 43 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 6 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomaže ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija.

Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji 14 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 22 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 33 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 39 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 8 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomaže ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji.

Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o koronavirusu i pandemiji 7 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 13 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 21 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 51 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 24 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomaže ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o koronavirusu i pandemiji.

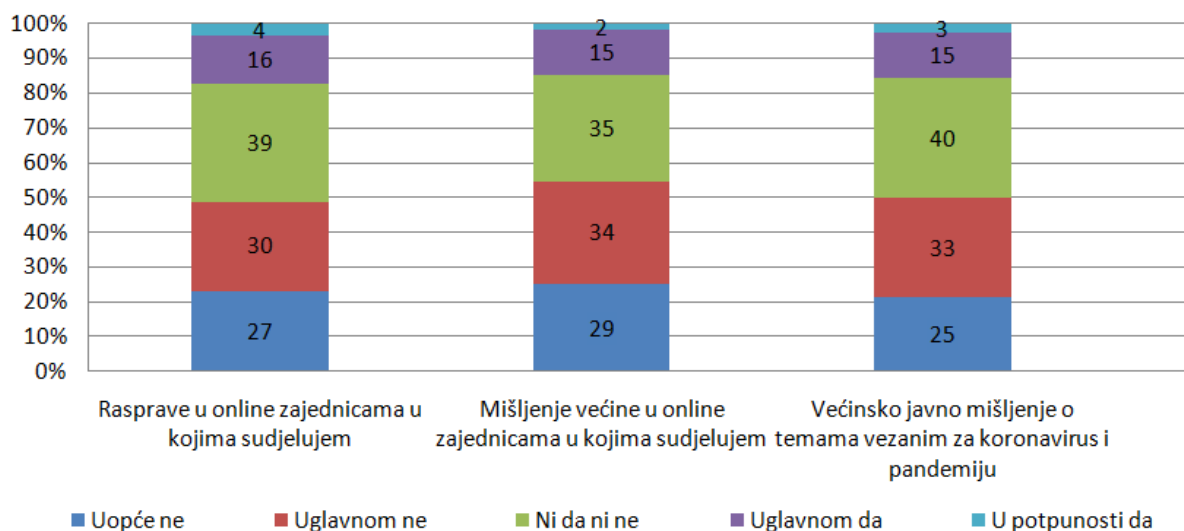

Grafički prikaz 25. odgovora na pitanje: *Koliko Vam U PROCJENI ISTINITOSTI informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže navedeno?*

Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomažu rasprave u online zajednicama u kojima sudjeluju 27 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 30 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 39 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 16 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 4 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomažu rasprave u online zajednicama u kojima sudjeluju.

Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomažu mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjeluju 29 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 34 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 35 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 15 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 2 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomažu mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjeluju.

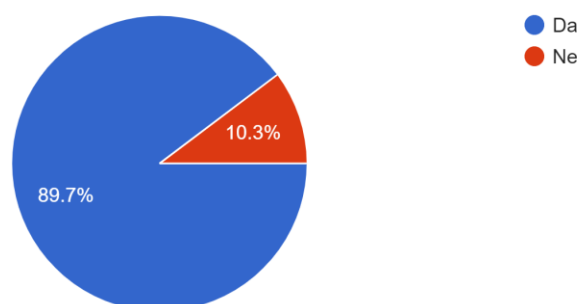
Na pitanje koliko u procjeni istinitosti informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomažu većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju 25 ispitanika je odgovorilo da uopće ne pomaže, 33 ispitanika je reklo da uglavnom ne pomaže, 40 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 15 ispitanika su rekli da im uglavnom pomaže te je 3 ispitanika odgovorilo da im u potpunosti pomaže većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 26.

Grafički prikaz 26. odgovora na pitanje: *Koliko Vam U PROCJENI ISTINITOSTI informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže navedeno?*

Kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 27 na pitanje jesu li tijekom školovanja stekli vještine potrebne za prepoznavanje istinitosti informacija 105 ispitanika (89.7%) je odgovorilo potvrdno, dok je 12 ispitanika (10.3%) odgovorilo ne.

Tijekom školovanja sam stekao/stekla vještine potrebne za prepoznavanje istinitosti informacija
117 responses

Grafički prikaz 27. *Tijekom školovanja sam stekao/stekla vještine potrebne za prepoznavanje istinitosti informacija*

Na 18. pitanje u obliku intervalne tablice studenti su trebali vrednovati koliko se osjećaju samouvjereni i kompetentno u rasponu od uopće ne do u potpunosti da kada se radi o navedenim tvrdnjama:

- Pronaći provjerene i pouzdane izvore informacija o koronavirusu i pandemiji

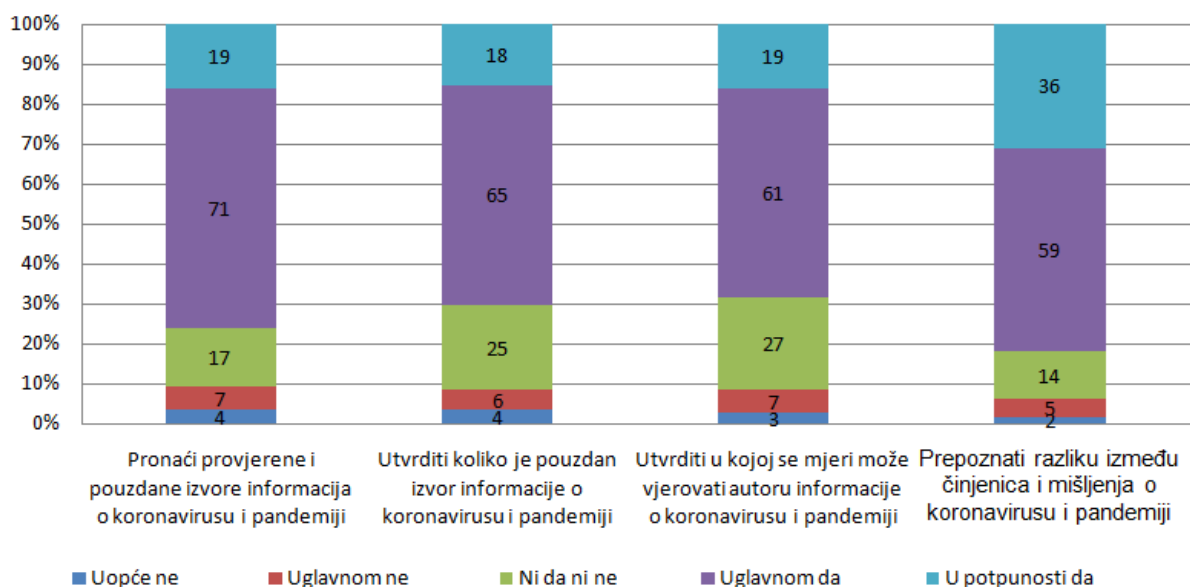
- Utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji
- Utvrditi u kojoj se mjeri može vjerovati autoru informacije o koronavirusu i pandemiji
- Prepoznati razliku između činjenica i mišljenja o koronavirusu i pandemiji
- Utvrditi je li informacija o koronavirusu i pandemiji iznesena u cijelosti ili je izvađena iz konteksta
- Utvrditi je li izvor o koronavirusu i pandemiji objektivan i nepristran ili je subjektivan i pristran
- Prepoznati ozbiljnost i značaj znanstvenog istraživanja o koronavirusu prenesenog u medijima

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju pronaći provjerene i pouzdane izvore informacija o koronavirusu i pandemiji 4 ispitanika su odgovorila uopće ne, 7 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 17 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 71 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 19 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju pronaći provjerene i pouzdane izvore informacija o koronavirusu i pandemiji.

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji 4 ispitanika su odgovorila uopće ne, 6 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 25 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 65 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 18 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji.

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju utvrditi u kojoj se mjeri može vjerovati autoru informacije o koronavirusu i pandemiji 3 ispitanika su odgovorila uopće ne, 7 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 27 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 61 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 19 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji.

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju prepoznati razliku između činjenica i mišljenja o koronavirusu i pandemiji 2 ispitanika su odgovorila uopće ne, 5 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 14 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 59 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 36 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereni i kompetentni kada trebaju prepoznati razliku između činjenica i mišljenja o koronavirusu i pandemiji.

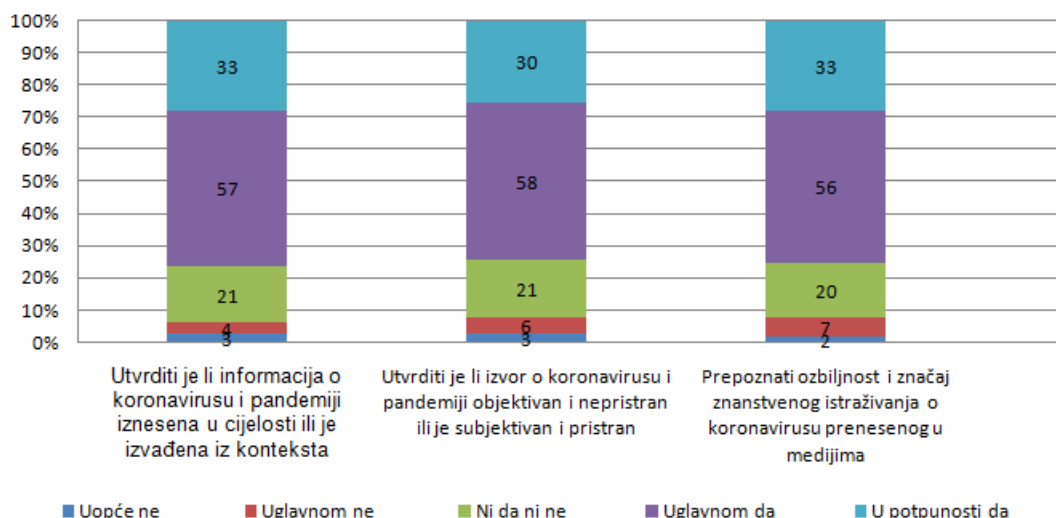

Grafički prikaz 28. odgovora na pitanje: *Molim Vas označite u kojoj se mjeri navedene tvrdnje odnose na Vas? Osjećam se samouvjereno i kompetentno:*

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju utvrditi je li informacija o koronavirusu i pandemiji iznesena u cijelosti ili je izvađena iz konteksta 3 ispitanika su odgovorila uopće ne, 4 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 21 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 57 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 33 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju utvrditi je li informacija o koronavirusu i pandemiji iznesena u cijelosti ili je izvađena iz konteksta.

Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju utvrditi je li izvor o koronavirusu i pandemiji objektivan i nepristran ili je subjektivan i pristran 3 ispitanika su odgovorila uopće ne, 6 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 21 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 58 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 30 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju utvrditi je li izvor o koronavirusu i pandemiji objektivan i nepristran ili je subjektivan i pristran.

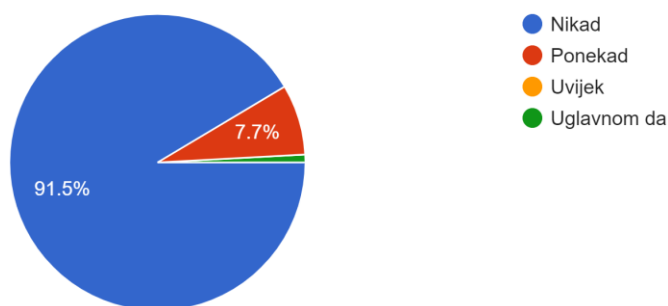
Na pitanje u kojoj mjeri se osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju prepoznati ozbiljnost i značaj znanstvenog istraživanja o koronavirusu prenesenog u medijima 2 ispitanika su odgovorila uopće ne, 7 ispitanika je odgovorilo da uglavnom ne, 20 ispitanika je odgovorilo ni da ni ne, 56 ispitanik je odgovorio uglavnom da, te je 33 ispitanika odgovorilo da se u potpunosti osjećaju samouvjereno i kompetentno kada trebaju prepoznati ozbiljnost i značaj znanstvenog istraživanja o koronavirusu prenesenog u medijima kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 29.

Grafički prikaz 29. odgovora na pitanje: *Molim Vas označite u kojoj se mjeri navedene tvrdnje odnose na Vas? Osjećam se samouvjereno i kompetentno:*

Kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 30 na pitanje dijele li članke na društvenim mrežama samo na temelju naslova (bez čitanja cijelog članka) 107 ispitanika (91.5%) je odgovorilo da nikad to ne rade, dok je 9 ispitanika (7.7%) odgovorilo da to rade ponekad, a samo jedan ispitanik (0.9%) je rekao da uglavnom to radi.

Dijelim članke na društvenim mrežama samo na temelju naslova (bez čitanja cijelog članka)
117 responses

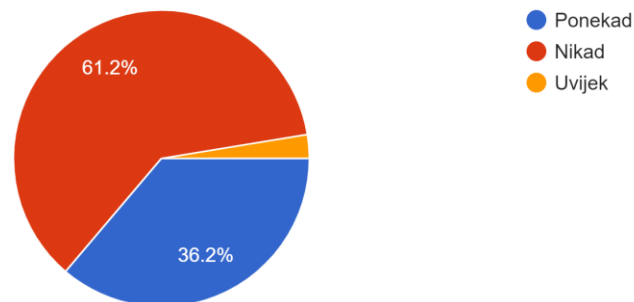
Grafički prikaz 30. odgovora na pitanje: *Dijelim članke na društvenim mrežama samo na temelju naslova (bez čitanja cijelog članka)*

Kao što je vidljivo na grafičkom prikazu 31 na pitanje prijavljuju li članke na društvenim mrežama 71 ispitanik (61.2%) je odgovorilo da nikad to ne rade, dok je 42

ispitanika (36.2%) odgovorilo da to rade ponekad, te su 3 ispitanika (2.6%) je rekao da uvijek to rade.

Prijavljujete li lažne vijesti ili objave na društvenim mrežama?

116 responses

Grafički prikaz 31. odgovora na pitanje: *Prijavljujete li lažne vijesti ili objave na društvenim mrežama?*

Na posljednje pitanje su ispitanici mogli dati slobodan odgovor, trebali su odgovoriti na koji način se nosite s prevelikom količinom informacija. Ovo pitanje također nije bilo obavezno pa je samo 70 ispitanika odgovorilo na njega. Većina ispitanika je rekla da izbjegavaju medije, neki su naveli da ignoriraju informacije koje ne smatraju bitnima, neki kategoriziraju informacije i medije kojima su izloženi, dok neki pokušavaju provoditi što manje vremena na internetu.

Prvo istraživačko pitanje ovog rada je bilo koje vrste online izvora studenti koriste za traženje informacija o koronavirusu? Istraživanje je pokazalo da studenti koriste osobni kontakte (prijatelje/poznanike/članove obitelji), te Facebook grupe namijenjene informiranju o virusu COVID-19 (npr. Korona virus Hrvatska - COVID-19 - savjeti i informacije) te službene mrežne ili Facebook stranice vladinih organizacija (ministarstva, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i koronavirus.hr) u najvećoj mjeri kako bi se informirali o koronavirusu. Također koriste i druge izvore informacija u manjoj mjeri poput mrežnih ili Facebook stranice gradova (npr. stranica Grada Zagreba), novinskih internet portala, nacionalne radiotelevizije (HRT), komercijalne i lokalne televizije (Nova TV, RTL, N1, Slavenska tv itd.), Faktograf.hr, neslužbene grupe na Facebooku te radio. Najveći broj studenata pokušava

smanjiti izloženost izvorima informacija o koronavirusu s obzirom da smatraju da se teško nositi s infodemijom, te su spremniji vjerovati poznanicima nego medijima.

Drugo istraživačko pitanje se odnosilo na način na koji studenti provjeravaju istinitost informacija o koronavirusu dostupnim online? Velike razlike postoje s obzirom na učestalost provjeravanja istinitosti informacija te jako mali broj studenata prijavljuje lažne informacije na društvenim mrežama. Kada se radi o provjeravanju informacija svi su barem jednom napravili ove radnje: provjerili tko je autor neke informacije, provjerili obrazovanje i radno iskustvo autora informacije, provjerili reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici, provjerili stručnost i/ili reputaciju izvora u kojemu se informacija pojavila, tražili dodatne izvore o temi, obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja, obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu, provjerili datum objave informacij, pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji), pitali za mišljenje stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.), čitali komentare na objave ili na vijesti na društvenim mrežama kako bi procijenili istinitost neke informacije, provjerili može li netko zaraditi na informaciji te provjerili radi li se o šali. Ispitanici se uglavnom osjećaju sposobno prepoznati lažne vijesti i znaju potražiti provjeren i vjerodostojan izvor informacija, iako u većini slučajeva ne prijavljuju lažne vijesti kada ih uoče niti se znaju nositi s velikom količinom informacija osim smanjivanjem vremena koje provode online

4. Zaključak

Cilj je ovog diplomskog rada bio je istražiti mišljenja i stavove studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku o infodemiji vezanoj uz koronavirus. Istraživanje je provedeno metodom online ankete u Osijeku u prosincu 2020. godine na ukupnom uzorku od 118 studenata te su dobiveni stavovi i mišljenja studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera prema infodemiji vezanoj uz koronavirus. Korona virus (virus SARS-CoV-2) je novi soj virusa koji je uzrokovao Covid-19 pandemiju, a svjetska zdravstvena organizacija je epidemiju COVID-19 proglasila pandemijom 11. ožujka 2020. Uz pandemiju koronavirusa je započela i infodemija, odnosno prekomjerna količina informacija i točnih i netočnih koja otežava ljudima da pronadu vjerodostojne informacije. Veliki broj lažnih vijesti je dodatno otežao dolazak do točnih informacija. Jedan od ciljeva je također bilo ukazati na rastuću problematiku lažnih vijesti.

Kada se radi o online izvorima koje studenti koriste za traženje informacija o pandemiji uglavnom koriste osobne kontakte, kao na primjer prijatelje, poznanike ili članove obitelji te grupe na društvenim mrežama kojima je namjena informiranje o samoj pandemiji i virusu COVID-19 kao na primjer Korona virus Hrvatska – COVID-19- savjeti i informacije te službene državne stranice kao na primjer ministarstva, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i koronavirus.hr) u najvećoj mjeri kako bi se informirali o koronavirusu. Kako bi se lakše nosili s prevelikom količinom informacija većina studenata je odgovorila kako nastoje provoditi manje vremena na društvenim mrežama ili manje vremena gledajući televiziju, i kada se radi o novim informacijama vjerovati će više poznanicima kao izvoru tih informacija naspram medija kao izvora tih informacija. Iako pokušavaju smanjiti i izloženost društvenim mrežama, s obzirom na karantenu i izolacije društvene mreže su im najlakši način komuniciranja s poznanicima, pa su izloženi informacijama na društvenim mrežama iako ih mali broj studenata blokira ako smatra da nisu istiniti ili ne žele biti izloženi informacijama o određenoj temi ili od određenog izvora.

Ono što im je pomoglo pri provjeravanju istinitosti informacije je ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija, ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji, ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o

koronavirusu i pandemiji, rasprave u online zajednicama u kojima sudjelujem, mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjeluju te čak većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju. Rezultati nam ukazuju da bi u budućoj praksi radionice o informacijskoj pismenosti trebale uključivati i psihološki aspekt infodemije, kao i savjete kako se nositi s prevelikom količinom informacija.

Popis korištenih izvora i literature

1. Benkler, Y., Faris, R., Roberts, H., & Zuckerman, E. (2017). Breitbart-led right-wing media ecosystem altered broader media agenda. URL: <http://www.cjr.org/analysis/breitbart-media-trump-harvard-study.php> (12.11.2020)
2. Bin Naeem Salman, Bhatti Rubina. The Covid-19 'infodemic': a new front for information professionals. *Health Information & Libraries Journal* vol 37/3
3. Fleming Nick. Fighting coronavirus misinformation. // *Springer Nature* vol 583(2020), str. 155
4. Global risk report. URL: <https://reports.weforum.org/global-risks-2018/digital-wildfires/> (18.11.2020)
5. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=46397> (15.11.2020)
6. IFLA. Kako prepoznati lažne vijesti. URL: <https://www.ifla.org/publications/node/11174> (12.11.2020)
7. Jakovljevic, M., Bjedov, S., Jaksic, N., Jakovljevic, I. (2020). Covid-19 pandemia and public and global mental health from the perspective of global health security. *Psychiatra Danubina*, 32 (1), 6-14. URL: <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.6> (12.11.2020)
8. Koronavirus.hr. URL: <https://koronavirus.hr/> (19.1.2021)
9. Marin, L. Three contextual dimensions of information on social media: lessons learned from the COVID-19 infodemic. *Ethics Inf Technol* (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s10676-020-09550-2> (12.11.2020)
10. Montesi, Michela. "Understanding Fake News during the Covid-19 Health Crisis from the Perspective of Information Behaviour: The Case of Spain." *Journal of Librarianship and Information Science*, (2020). URL: <https://doi.org/10.1177/0961000620949653> (12.11.2020)

11. Nedeljko, Ema. "Psihološki aspekti povezani uz pandemiju koronavirusa." Završni rad, Sveučilište Sjever, 2020. URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:978189> (13.11.2020)
12. Pan, Shan L, and Sixuan Zhang. "From fighting COVID-19 pandemic to tackling sustainable development goals: An opportunity for responsible information systems research." *International journal of information management* vol. 55 (2020). URL: <https://europepmc.org/article/med/32836647> (12.11.2020)
13. Piper Liping Liu and Lei Vincent Huang. Digital Disinformation About COVID-19 and the Third-Person Effect: Examining the Channel Differences and Negative Emotional Outcomes. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. ahead of print. (2020) URL: <http://doi.org/10.1089/cyber.2020.0363> (12.11.2020)
14. Rodrigues, Usha M, and Jian Xu. "Regulation of COVID-19 Fake News Infodemic in China and India." *Media International Australia* vol 177/1 (2020). URL: <https://doi.org/10.1177/1329878X20948202> (12.11.2020)
15. SamuliLaato , A. K. M. Najmul Islam , Muhammad Nazrul Islam & Eoin Whelan (2020) What drives unverified information sharing and cyberchondria during the COVID-19 pandemic?, *European Journal of Information Systems*, 29:3, str 288-305, URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0960085X.2020.1770632> (12.11.2020)
16. Skitarelić, Neven, et al. "Covid-19 pandemija: kratki pregled dosadašnjih spoznaja." *Medica Jadertina*, vol. 50, br. 1, 2020, str. 5-8. URL: <https://hrcak.srce.hr/236685> (16.11.2020)
17. Svjetska zdravstvena organizacija. URL: WHO: <https://www.who.int/> (15. 11. 2020.)
18. Tadić, Marin. "Utjecaj pandemija na gospodarstvo: Bazirano na primjeru globalne pandemije COVID-19 u Republici Hrvatskoj : Završni rad." Završni rad, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 2020. URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:524668> (13.11.2020)
19. Worldometers. URL: <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (15.11.2020)

Prilog

Anketni upitnik

Poštovani,

Za potrebe pisanja diplomskog rada na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku provodi se istraživanje o stavovima studenata prema infodemiji vezano uz COVID-19 virus. Molim Vas da u tu svrhu ispunite ovaj upitnik koji je anonimn.

Unaprijed hvala na sudjelovanju u istraživanju!

1. Spol
Muško
Žensko

2. Dob

- a) 18 - 20 godina
- b) 21 – 23 godine
- c) 24 – 26 godina
- d) 27 – 29 godina
- e) više od 29 godina

3. Godina studija

- a) 1.preddiplomskog
- b) 2.preddiplomskog
- c) 3.preddiplomskog
- d) 1. diplomskog
- e) 2.diplomskog

4. Kojeg ste političkog uvjerenja?

- a) Krajnje lijevo
 - b) Lijevo
 - c) Sredina
 - d) Desno
 - e) Krajnje desno
 - f) Apolitičan/apolitična sam
5. Koliko dnevno vremena provodite na društvenim mrežama?
- a) 1-2 sata
 - b) 3-4 sata
 - c) Više od 4 sata dnevno
6. Koliko ste često u posljednjih nekoliko tjedana dobivali ili tražili informacije o koronavirusu i trenutnoj pandemiji uzrokovanoj koronavirusom iz sljedećih izvora?
(Nekoliko puta dnevno, jednom dnevno, nekoliko puta tjedno ili rjeđe, Nisam koristio/la navedeni izvor)
- Osobni kontakti (prijatelji/ poznanici/članovi obitelji)
 - Facebook grupe namijenjene informiranju o virusu COVID-19 (npr. Korona virus Hrvatska - COVID-19 - savjeti i informacije)
 - Službene mrežne ili Facebook stranice vladinih organizacija (ministarstva, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i koronavirus.hr)
 - Mrežne ili Facebook stranice gradova (npr. stranica Grada Zagreba)
 - Novinski internet portali
 - Nacionalna radiotelevizija (HRT)
 - Komercijalne i lokalne televizije (Nova TV, RTL, N1, Slavenska tv itd.)
 - Faktograf.hr (mrežna ili Facebook stranica)
 - Neslužbene grupe na Facebooku
7. U kojoj Vas mjeri zanimaju navedene teme?
- (Uopće ne, uglavnom ne, ni da ni ne, uglavnom da, u potpunosti da)
- Podrijetlo virusa
 - Razlozi nastanka pandemije
 - Prevencija COVID-19 infekcije
 - Simptomi COVID-19 infekcije
 - Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
 - Proširenost pandemije u Hrvatskoj

- Proširenost pandemije u svijetu
 - Smrtnost od COVID-19 infekcije
 - Dostupna cjepiva
 - Nuspojave cjepiva
8. U kojoj ste se mjeri samostalno informirali o navedenim temama npr. tražeći informacije o navedenim temama u različitim izvorima?
(Uopće se nisam informirao/la, površno sam se informirao/la, umjereno sam se informirao/la, detaljno sam se informirao/la)
- Podrijetlo virusa
 - Razlozi nastanka pandemije
 - Prevencija COVID-19 infekcije
 - Simptomi COVID-19 infekcije
 - Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
 - Proširenost pandemije u Hrvatskoj
 - Proširenost pandemije u svijetu
 - Smrtnost od COVID-19 infekcije
 - Dostupna cjepiva
 - Nuspojave cjepiva
9. U kojoj mjeri vjerujete MEDIJIMA kada su u pitanju navedene teme?
(Uopće ne vjerujem, uglavnom ne vjerujem, niti vjerujem niti ne vjerujem, uglavnom vjerujem, vjerujem u potpunosti)
- Podrijetlo virusa
 - Razlozi nastanka pandemije
 - Prevencija COVID-19 infekcije
 - Simptomi COVID-19 infekcije
 - Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
 - Proširenost pandemije u Hrvatskoj
 - Proširenost pandemije u svijetu
 - Smrtnost od COVID-19 infekcije
 - Dostupna cjepiva
 - Nuspojave cjepiva
10. U kojoj mjeri vjerujete ZNANSTVENICIMA I LIJEČNICIMA kada su u pitanju navedene teme?

(Uopće ne vjerujem, uglavnom ne vjerujem, niti vjerujem niti ne vjerujem, uglavnom vjerujem, vjerujem u potpunosti)

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva
- Nuspojave cjepiva

11. U kojoj mjeri vjerujete SLUŽBENIM ORGANIZACIJAMA (npr. Stožer ili Hrvatski zavod za javno zdravstvo i sl.) kada su u pitanju navedene teme?

(Uopće ne vjerujem, uglavnom ne vjerujem, niti vjerujem niti ne vjerujem, uglavnom vjerujem, vjerujem u potpunosti)

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj
- Proširenost pandemije u svijetu
- Smrtnost od COVID-19 infekcije
- Dostupna cjepiva
- Nuspojave cjepiva

12. Koliko ste se često zapitali o istinitosti informacija s kojima ste se susretali o navedenim temama? (nikada, rijetko, ponekad, često, uvijek)

- Podrijetlo virusa
- Razlozi nastanka pandemije
- Prevencija COVID-19 infekcije
- Simptomi COVID-19 infekcije
- Liječenje i cjepivo protiv COVID-19 infekcije
- Proširenost pandemije u Hrvatskoj

- Proširenost pandemije u svijetu
 - Smrtnost od COVID-19 infekcije
 - Dostupna cjepiva
 - Nuspojave cjepiva
13. Kada ste željeli utvrditi je li neka informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 istinita ili ne, koliko ste često činili sljedeće? (nikada, rijetko, ponekad, često, uvijek)
- Provjerili tko je autor neke informacije
 - Provjerili obrazovanje i radno iskustva autora informacije
 - Provjerili reputaciju autora informacije u stručnoj zajednici
 - Provjerili stručnost i/ili reputaciju izvora u kojemu se informacija pojavila
 - Tražili dodatne izvore o temi
 - Obratili pozornost na stil pisanja teksta (stručan i objektivan ili osoban i subjektivan stil pisanja)
 - Obratili pozornost na razliku između činjenica i mišljenja u tekstu
 - Provjerili datum objave informacije
 - Pitali za mišljenje nekog kome vjerujete, a tko nije stručnjak za navedenu temu (npr. obitelj, prijatelji)
 - Pitali za mišljenje stručnjaka (npr. vlastiti liječnik, liječnik poznanik, epidemiološka služba i sl.)
 - Čitali komentare na objave ili na vijesti na društvenim mrežama kako bi procijenili istinitost neke informacije.
 - Provjerili može li netko zaraditi na informaciji
 - Provjerili radi li se o šali
14. Utvrđujete li istinitost informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 na neki drugi način? ...
15. Koliko Vam U PROCJENI ISTINITOSTI informacija o koronavirusu i pandemiji COVID-19 pomaže navedeno? (uopće ne, uglavnom ne, ni da ni ne, uglavnom da, u potpunosti da)
- Ako se ista informacija ili vijest pojavljuje u više različitih izvora ili medija
 - Ako većina izvora, medija ili autora ima isti stav u vezi neke teme o koronavirusu i pandemiji
 - Ako postoje osobna iskustva ili svjedočanstva (npr. oboljelih ili liječnika) koja potvrđuju ili pobijaju neku informaciju o koronavirusu i pandemiji
 - Rasprave u online zajednicama u kojima sudjelujem

- Mišljenje većine u online zajednicama u kojima sudjelujem
 - Većinsko javno mišljenje o temama vezanim za koronavirus i pandemiju
16. Tijekom školovanja sam stekao/stekla vještine potrebne za prepoznavanje istinitosti informacija DA ili NE
17. Molim Vas označiti u kojoj se mjeri navedene tvrdnje odnose na Vas? Osjećam se samouvjereno i kompetentno: (uopće ne, uglavnom ne, ni da ni ne, uglavnom da, u potpunosti da)
- Pronaći provjerene i pouzdane izvore informacija o koronavirusu i pandemiji.
 - Utvrditi koliko je pouzdan izvor informacije o koronavirusu i pandemiji.
 - Utvrditi u kojoj se mjeri može vjerovati autoru informacije o koronavirusu i pandemiji.
 - Prepoznati razliku između činjenica i mišljenja o koronavirusu i pandemiji.
 - Utvrditi je li informacija o koronavirusu i pandemiji iznesena u cijelosti ili je izvađena iz konteksta.
 - Utvrditi je li izvor o koronavirusu i pandemiji objektivan i nepristran ili je subjektivan i pristran.
 - Prepoznati ozbiljnost i značaj znanstvenog istraživanja o koronavirusu prenesenog u medijima.
18. Dijelim članke na društvenim mrežama samo na temelju naslova (bez čitanja cijelog članka): nikad, ponekad , uvijek.
19. Prijavljujete li lažne vijesti ili objave na društvenim mrežama? Ponekad, nikad, uvijek.
20. Na koji način se nosite s prevelikom količinom informacija?.....